

Biuletyn

informacyjny

1/2020

Nowe przepisy od nowego roku

**Harmonogram planowanych naborów
wniosków w ramach PROW 2014-2020
w 2020 i 2021 r.**

Gdy drób choruje na grypę ptaków

Bioasekuracja jest ważna

**Miliardy dla polskiej wsi
z PROW 2014-2020**

Działania KOWR w 2019 r.

MIĘDZYNARODOWY ROK
ZDROWIA ROŚLIN

2020

W numerze:

MRiRW

Nowe przepisy od nowego roku	4
Polska wśród liderów wdrażania PROW 2014-2020	6
Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2020 r.	8
Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2021 r.	10
Nowy rodzaj płatności	12
Małe ubojnie wsparciem dochodów rolniczych	12
Ważne dla grup producentów owoców i warzyw	14
Gdy drób choruje na grypę ptaków	15
Bioasekuracja jest ważna	18
Międzynarodowy Rok Zdrowia Roślin Chronić rośliny, chronisz życie	21
Perspektywy dla mieszkańców obszarów wiejskich	23
Kiermasz inicjatyw innowacyjnych	24
Święto polskiej żywności Polska Food Festival w Brukseli	25
Polska żywność na targach w Abu Dhabi	26
Posiedzenie ministrów rolnictwa państw UE	27
Laury dla geodetów rolnych	29

ARiMR

Miliardy dla polskiej wsi z PROW 2014-2020	31
Dobry czas dla kół gospodyń wiejskich	33

KOWR

Działania KOWR w 2019 r.	34
Rośnie eksport polskiej żywności Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi w okresie styczeń-październik 2019 r.	38

Zdaniem ministra

Jan Krzysztof Ardanowski, minister rolnictwa i rozwoju wsi

Szanowni Państwo!

Nowy rok rozpoczął się niestety od złej wiadomości o pojawieniu się wirusa grypy ptaków. Do problemów związanych z afrykańskim pomorem świń doszedł nowy. To pokazuje, jak trudna jest praca rolnika, która w znacznym stopniu uzależniona jest od przyrody. Jednocześnie po raz kolejny powraca temat bioasekuracji. Nie można ani na chwilę zapominać o jej zasadach. Zgodnie z cyklem biologicznym były, są i będą migracje dzikich ptaków. Z tym związane jest niestety niebezpieczeństwo przenoszenia choroby grypy ptaków. Nie wystarczy myśleć tylko o trzymaniu drobiu w zamknięciu, ale bardzo dużą uwagę należy przywiązywać również do właściwego zabezpieczenia pasz oraz do rygorystycznego przestrzegania zasad bioasekuracji w zakresie mat dezynfekcyjnych, obuwia, ubrania i środków czystości.

Jesteśmy liczącym się w świecie producentem mięsa drobiowego. Z wielkim wysiłkiem otwieraliśmy dostęp do nowych rynków zbytu, ale pojawienie się grypy ptaków zamyka te rynki. Zdecydowana większość naszego eksportu trafia na wspólnotowy rynek. Dzięki temu ograniczenia dotyczą tylko regionów, w których zosta-

ły wdrożone procedury związane z wyznaczeniem stref. Natomiast odległe rynki azjatyckie w większości wstrzymują import polskiego mięsa drobiowego, gdyż nie uznają regionalizacji.

○ Ile jednak nie ma realnych możliwości wykluczenia przelotów dzikiego ptactwa, to są realne możliwości redukcji dzików, których populacja jest zdecydowanie zbyt liczna. Będzie nowe narzędzie do walki z wirusem. Przygotowana została tzw. specustawa. Jest ona zgodna z unijną strategią zwalczania ASF – opracowaną przez Komisję Europejską w oparciu o opinie naukowe Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności i opiera się na trzech filarach: redukcji populacji dzików – głównego rezeruaru i źródła przenoszenia ASF; usuwania ze środowiska padłych dzików i ich szczątków oraz na bioasekuracji gospodarstw.

Kluczowym działaniem musi być redukcja populacji dzików do poziomu 0,1 osobnika/km². Im mniej dzików w środowisku naturalnym, tym mniejsze jest ryzyko przeniesienia choroby do gospodarstw utrzymujących świnie, co wykazały dochodzenia epizootyczne w gospodarstwach z ogniskami ASF.

Nowe przepisy umożliwią interwencję służb porządkowych w sytuacjach, kiedy dochodzi do celowego utrudniania i uniemożliwiania prowadzenia polowań, często w sposób zorganizowany, w obszarach, które zostały zgłoszone i oznaczone przez myśliwych. W takich obszarach w danym czasie, ze względów bezpieczeństwa, nie mogą przebywać osoby postronne. Nie dotyczy to osób korzystających z lasu w celach rekreacyjnych, a osób utrudniających wykonywanie polowania w sposób celowy i zamierzony.

Ograniczanie liczebności dzików na terytorium RP stanowi istotny element zapobiegania i zwalczania afrykańskiego pomoru świń. Utрудnianie realizacji tego zadania, np. poprzez blokowanie polowań, przyczynia się do wzrostu populacji dzików, a tym samym zwiększenia ryzyka dalszego szerzenia się choroby. Oczywistym zatem jest, że inicjatywy podejmowane w celu utrudniania polowań oraz przekazywanie informacji służących negatywnemu nastawianiu społeczeństwa do działań administracji rządowej w tym zakresie, zaburzają prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej oraz utrudniają działania związane z likwidacją choroby.

Podkreślam, że prowadzone działania, w tym wspomniana specustawa, nie mają na celu zubożenia stanu wolno żyjących zwierząt, jak również ograniczenia dostępności terenów leśnych dla społeczeństwa. Rozwiązania mają na celu zwiększenie efektywności działań związanych ze zwalczaniem i ograniczaniem dalszego szerzenia się na terytorium Polski ASF. Choroba nie jest groźna dla człowieka, ale powoduje poważne skutki ekonomiczne, gospodarcze oraz społeczne. Coraz częściej o zbyt licznej populacji dzików przekonują się także mieszkańcy miast. Wiele osób spotkało już całe watahy dzików idące ulicami i niszczące miejskie parki. Takie watahy, zwłaszcza te z młodymi, mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla mieszkańców.

Nowy rok to także początek Międzynarodowego Roku Zdrowia Roślin. Zainicjowała go konferencja pt. „Zdrowie roślin w dobie zmian klimatu”, która odbyła się w Belwederze z udziałem prezydenta RP Andrzeja Dudy oraz komisarza Unii Europejskiej ds. rolnictwa Janusza Wojciechowskiego.

Musimy sobie zdawać sprawę, że troska o rośliny, ich bujny rozwój i zdrowie jest troską de facto o przyszłość człowieka na kuli ziemskiej. Trzeba wrócić do sprawy podstawowej, że część chorób roślin wynika z niewłaściwego podejścia nie tylko do tej rośliny, ale także całego cyklu jakim jest rolnictwo, uprawa. Wiedza na temat gleby, zmianowania, współistnienia

roślin, tak ważna np. w rolnictwie ekologicznym, jest niezbędna, żeby prowadzić nowoczesne rolnictwo. Znaczenie roślin dla funkcjonowania naturalnych ekosystemów, gdzie stanowią one podstawę łańcucha pokarmowego, rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego, a także dla szeregu gałęzi gospodarki, jest niezaprzeczalne. Pamiętajmy też, że to rośliny produkują tlen, którym oddychamy oraz stanowią aż 80 procent żywności, którą spożywamy.

Przypomnę, że od 14 grudnia 2019 r., przy naszym aktywnym udziale, w odpowiedzi na nowe wyzwania zastrzone zostały przepisy fitosanitarne Unii Europejskiej dotyczące importu towarów. Pamiętajmy, że wszystkie rośliny przywożone do UE, za wyjątkiem wybranych owoców – ananasów, kokosów, durianów, bananów i daktyli, wymagają zaopatrzenia w świadectwo fitosanitarne wydane przez urzędową służbę ochrony roślin państwa pochodzenia. Dotyczy to także niewielkich ilości roślin przywożonych na własne potrzeby.

W tym roku będziemy podejmowali liczne inicjatywy służące przybliżeniu problematyki ochrony roślin zarówno osobom związanym zawodowo z produkcją roślinną i rolnictwem, jak i osobom, dla których temat ten pozostawał do tej pory mniej znanym. Pamiętajmy, że chroniąc rośliny, chronimy życie.

Zdrowie roślin, ASF, grypa ptaków – tylko trzy tematy, a już widać jak skomplikowana jest działalność rolnicza, jak niezbędna jest w niej harmonia, jakie znaczenie ma zrównoważony charakter rolnictwa.

Widać jak na dłoni, że nie ma lepszej recepty niż powrót do korzeni. Dotyczy to nie tylko kwestii czysto produkcyjnych, ale także organizacyjnych. Ostatnio przestrzegałem przed wynaturzeniami w spółdzielczości. Nie mam wątpliwości, że spółdzielczość jest dobrą formą wspólnej pracy, ale pod jednym warunkiem, że jest rzeczywistą spółdzielczością. Zarządy muszą zdać sobie sprawę, że są ludźmi wynajętymi przez spółdzielców do wykonywania określonych zadań. Spółdzielcy muszą też mieć świadomość, że ci spośród nich, którzy zasiadają w radach nadzorczych, nie są tam, by korzystać z przywilejów dodatkowych dochodów, ale mają pilnować interesów wszystkich spółdzielców i uważać na przeinwestowanie. Muszą czuć odpowiedzialność za rozwój spółdzielni i dobro wszystkich jej członków, a to wymaga wiedzy, doświadczenia i zaangażowania.

Mamy dobre przepisy, ale ich wykorzystanie wymaga przełamania niezrozumiałych dla mnie oporów przed wspólną pracą. Im szybciej zostaną one przełamane, tym szybciej będziemy się rozwijać.

Nowe przepisy od nowego roku

1 stycznia 2020 r. w życie weszły nowe przepisy prawne dotyczące m. in.: paliwa rolniczego, dopłaty do składek ubezpieczeniowych, maksymalnych sum ubezpieczenia, oznakowania produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów.

§ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie stawki zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej na 1 litr oleju w 2020 r.

Rozporządzenie określa stawki zwrotu podatku akcyzowego na 1 litr oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej na 2020 r. Wykonanie upoważnienia zawartego w art. 4 ust. 4 usta-

wy z 10 marca 2006 r. o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej, zgodnie z którym Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, corocznie, w terminie do 31 grudnia, stawkę zwrotu podatku na 1 litr oleju napędowego na rok następny, mając na względzie projekt ustawy budżetowej na następny rok i obowiązującą stawkę podatku akcyzowego od oleju napędowego.

§ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wysokości dopłat do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w 2020 r.

Rozporządzenie określa wysokość dopłat do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich wymienionych w art. 3 ust. 1 ustawy z 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2019 r. poz. 477) na rok 2020. Zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014-2020 intensywność pomocy nie może przekroczyć 65%

kosztów składek ubezpieczeniowych. Mając na uwadze powyższe, w projekcie rozporządzenia zaproponowano wysokość dopłat do składek ubezpieczenia w wysokości 65% składki, zarówno w przypadku upraw rolnych jak i zwierząt gospodarskich.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie maksymalnych sum ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na 2020 r.

Rozporządzenie określa maksymalne sumy ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na rok 2020. Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 9 ustawy z 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2019 r. poz. 477). Wymieniony przepis zobowiązuje ministra właściwego do spraw rolnictwa do określania corocznie, w terminie do dnia 30 listopada, w drodze rozporządzenia, maksymalnych sum ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na rok następny, mając na uwadze zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony ubezpieczeniowej producentów rolnych oraz możliwości budżetu państwa.

Ustawa z 13 czerwca 2019 r. o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów (Dz. U. poz. 1401).

Ustawa wprowadza dobrowolny system znakowania produktów żywnościowych i paszowych jako wolnych od GMO. Zgodnie z przepisami ustawy możliwe do oznakowania jako wolne od GMO będą następujące produkty:

- żywność pochodzenia roślinnego, ale tylko taka, która ma odpowiedniki modyfikowane genetycznie dopuszczone do obrotu na rynku UE (kukurydza, rzepak, soja, burak cukrowy),
- żywność pochodzenia zwierzęcego uzyskana ze zwierząt lub od zwierząt karmionych paszami „bez GMO”,
- żywność wieloskładnikowa, która zawiera co najmniej 50% składników kwalifikujących się do oznakowania,
- pasze.

Ustawa szczegółowo określa wymagania wobec każdej z wymienionych grup produktów oraz formy ich oznakowania. Ustawa wprowadza przy tym identyczne

Nowe przepisy prawne znaleźć można również na stronie internetowej MRiRW (www.gov.pl/web/rolnictwo)

w formie znaki graficzne zawierające oznaczenia słowne:

- „bez GMO” – w przypadku żywności pochodzenia roślinnego oraz pasz,
- „wyprodukowane bez stosowania GMO” – w przypadku żywności pochodzenia zwierzęcego i żywności wieloskładnikowej, w której znajdują się składniki pochodzenia zwierzęcego.

Ustawa deleguje zadania kontrolne w przestrzeganiu prawidłowości jej zapisów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Inspekcji Handlowej w zakresie kontroli żywności oraz Inspekcji Weterynaryjnej – w zakresie kontroli pasz.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 4 listopada 2019 r. w sprawie znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania żywności i pasz jako wolnych od organizmów genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. poz. 2236).

Rozporządzenie ma na celu ujednolicenie formy graficznej znaków stosowanych dla oznakowania produktów jako wolnych od organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO) tj:

- żywności, w tym żywności pochodzenia roślinnego, żywności pochodzenia zwierzęcego, jak i żywności wieloskładnikowej,

- pasz.

Dzięki jednolitej formie oznakowania konsument otrzyma jednoznaczny i łatwy w odbiorze informację o specyfice produktów, czyli braku modyfikacji genetycznej w żywności pochodzenia roślinnego i w paszach oraz braku stosowania modyfikacji genetycznej w procesie wytwarzania żywności pochodzenia zwierzęcego (przede wszystkim o niestosowaniu pasz GMO w żywieniu zwierząt).

Biuro Prasowe MRiRW

☎ 22 623 18 38

Zdjęcia: fotolia, ©Pantherstock/ Photogenica

Polska wśród liderów

wdrażania PROW 2014-2020

BLISKO 63% BUDŻETU ZAKONTRAKTOWANE

Rozpoczynamy 6 rok wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020), którego łączny budżet wynosi ok. 58,8 mld zł. Od początku realizacji PROW 2014-2020 do 5 stycznia 2020 r. zostało złożonych ponad 4,5 mln wniosków o przyznanie pomocy na kwotę ok. 49,5 mld zł, natomiast liczba zawartych umów lub wydanych decyzji to 3,8 mln na kwotę blisko 36,4 mld zł. Poziom kontraktacji wynosi 62,44% dostępnego budżetu.

NAJPOPULARNIEJSZE DZIAŁANIA

W ujęciu liczbowym najwięcej wniosków złożono

w działaniach o charakterze obszarowym (w tym dla „Płatności ONW” przeszło 85% wszystkich złożonych wniosków), gdzie kampanie prowadzone są corocznie. Odnotować należy także zainteresowanie wnioskodawców wsparciem w ramach instrumentów „Modernizacja gospodarstw rolnych” oraz „Restrukturyzacja małych gospodarstw”, m.in. w związku z dokonaniem znaczących modyfikacji zasad wdrażania. W ubiegłym roku Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi podniosło zasadniczo kwoty wsparcia w działaniach premiowych skierowanych dla młodych rolników oraz nowych przedsiębiorców z obszarów wiejskich. Decyzja ta, jak pokazują wyniki przeprowadzonych naborów, była oczekiwana przez wnioskodawców – odnotowano znaczący wzrost zainteresowania uzyskaniem tego typu wsparcia.

POPRAWA EFEKTYWNOŚCI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

Dzięki PROW 2014-2020 rozwijana jest także infrastruktura lokalna oraz lokalne inicjatywy, m.in. o charakterze kulturalnym. W ostatniej modyfikacji Programu zdecydowano się na znaczny wzrost budżetu działań, których wdrożenie powierzono samorządom województw. Zmiany te mają na celu jak najefektywniejsze wydatkowanie dostępnych środków, gdyż PROW 2014-2020 nadal dysponuje znaczącym budżetem.

POZIOM WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW

Łącznie od początku realizacji PROW 2014-2020 na konta beneficjentów wypłacono ok. 23,8 mld zł, co stanowi ok. 40,82% dostępnego budżetu. W analogicznym okresie dla PROW 2007-2013, przy założeniu, że do końca wdrażania pozostały cztery lata (zgodnie z zasadą n+3), poziom wydatków był tylko nieznacznie wyższy i wynosił ok. 42,39%. Przypomnieć należy przy tej okazji, że poziom wydatków, dla zakończonego w 2015 r. PROW 2007-2013, wyniósł blisko 100%. Również w bieżącej perspektywie prace Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi ukierunkowane są na pełne wykorzystanie budżetu UE.

POLSKA WŚRÓD LIDERÓW WDRAŻANIA PROW

Ambicje, jakie Polska postawiła sobie w związku z wdrażaniem PROW 2014-2020, są bardzo wysokie. Jesteśmy w czołówce państw członkowskich jeśli chodzi o finansowanie działań inwestycyjnych na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich. Realizacja i rozliczenie takich działań wymaga jednak znacznie więcej wysiłku i zaangażowania. Tego typu działania, są też zazwyczaj bardziej czasochłonne. Decyzja ta ma jednak swoje uzasadnienie w konieczności eliminowania opóźnień inwestycyjnych. Wdrażanie skomplikowanych działań inwestycyjnych, to również wyzwanie dla naszych beneficjentów, głównie rolników i przedsiębiorców z obszarów wiejskich.

HARMONOGRAM PLANOWANYCH NABORÓW WNIOSKÓW DO KOŃCA 2021 ROKU

W celu jeszcze lepszego usprawnienia wydatkowania środków PROW 2014-2020 opracowaliśmy harmonogram planowanych naborów wniosków, aż do końca 2021 roku. Dzięki temu rolnicy, przetwórcy, przed-

siębiorcy będą mogli przygotować się do zaplanowania inwestycji i aplikowania o pomoc. Zakładamy, że wyniki naborów przewidzianych w niedawno opublikowanym harmonogramie, pozwolą na zakontraktowanie całości budżetu Programu.

NABORY WNIOSKÓW W 2020 ROKU

Tegoroczne nabory wniosków rozpoczyna nabór na działanie „Współpraca”. Zgodnie z komunikatem Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, od 13 stycznia do 21 lutego przeprowadzony zostanie trzeci nabór wniosków na działanie „Współpraca”. Do wykorzystania w ramach najbliższego naboru pozostało ponad 3/4 środków z prawie 88 milionów euro przeznaczonych w PROW 2014-2020 na działanie „Współpraca”. Należy podkreślić, że grupy operacyjne na rzecz innowacji świetnie łączą sektor nauki z rolnikami, biznesem rolniczym oraz doradztwem rolniczym i są doskonałą formą transferu wiedzy i innowacji do praktyki rolniczej.

W I kw. uruchomione zostaną nabory wniosków na rozwój gospodarstw rolnych – inwestycje nawadniające oraz inwestycje dot. racjonalizacji produkcji – np. poprzez zakup maszyn i urządzeń.

Kontynuowane będą także nabory dla działań premiowych (na rzecz młodych rolników, restrukturyzację małych gospodarstw oraz premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej).

W drugiej połowie roku odbędą się nabory o wsparcie na rzecz rozwoju usług rolniczych, tworzenie grup i organizacji producentów czy też przetwórstwo w ramach RHD.

Analogicznie jak w poprzednich latach, wraz z kampanią naborów wniosków o płatności bezpośrednie (15 marca-15 maja), w ramach PROW 2014-2020 aplikować będzie można o wsparcie na działania obszarowe (ONW, rolno-środowiskowo-klimatyczne, rolnictwo ekologiczne, działania leśne). Co istotne, od 15 marca do 15 maja rolnicy po raz pierwszy będą mogli składać wnioski o wsparcie na rzecz dobrostanu zwierząt.

Szczegóły dotyczące wszystkich terminów proponowanych naborów wniosków znajdują się w Harmonogramie zamieszczonym na następnej stronie „Biuletynu” oraz na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (www.gov.pl/web/rolnictwo).

Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2020 r.

Lp.	Nazwa działania/poddziałania/typu operacji	Planowany termin naboru/ rozpoczęcia naboru wniosków*
ROZWÓJ GOSPODARSTW		
1.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof typ operacji „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej”	2020 r. – Po ogłoszeniu – nabór ciągły
2.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych typ operacji „Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”	30.12.2019 r.– 28.01.2020 r. Listopad/Grudzień 2020 r.**
3.	Poddziałanie Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw typ operacji „Restrukturyzacja małych gospodarstw” – ASF	Luży 2020 r.
4.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych typ operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych” – obszar nawadnianie w gospodarstwie	Luży 2020 r. Lipiec 2020 r. Październik 2020 r.
5.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych typ operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych” – obszar d	Marzec 2020 r.
6.	Poddziałanie Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw typ operacji „Restrukturyzacja małych gospodarstw” – bez ASF	Marzec 2020 r.
7.	Poddziałanie Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników typ operacji „Premie dla młodych rolników”	Maj 2020 r.
8.	Działanie Tworzenie grup producentów i organizacji producentów	Maj 2020 r. *** Październik 2020 r.***
9.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof typ operacji „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej”	Wrzesień 2020 r. **
10.	Poddziałanie Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi typ operacji „Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa”	Wrzesień 2020 r. Ostatni nabór wniosków
11.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych typ operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000”	Listopad/Grudzień 2020 r.**
WZMACNIANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI		
12.	Poddziałanie Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich typ operacji „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” – ASF	Luży 2020 r.
13.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój typ operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych” – nabór nieobejmujący rolników	Luży 2020 r. ****
14.	Poddziałanie Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich typ operacji „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” – bez ASF	Czerwiec 2020 r.**
15.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej typ operacji „Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych”	Lipiec 2020 r.
16.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój typ operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych” – nabór dla rolników wykonujących lub podejmujących działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) oraz nabór tematyczny PKD w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej dotyczącej przetwarzania	Wrzesień 2020 r.

Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2020 r.

Lp.	Nazwa działania/poddziałania/typu operacji	Planowany termin naboru/ rozpoczęcia naboru wniosków*
ROZWÓJ TERYTORIALNY		
17.	Poddziałanie Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa typ operacji „Scalanie gruntów”	Terminy uzależnione od SW, które ogłaszają kolejne nabory
18.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii typ operacji „Gospodarka wodno-ściekowa”	Terminy uzależnione od SW, które ogłaszają kolejne nabory
19.	Poddziałanie Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	Cały rok. Terminy uzależnione od LGD, które ogłaszają nabory
20.	Poddziałanie Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania	Nabór ciągły. Wnioski o przyznanie pomocy na operacje polegające na przygotowaniu projektu współpracy składa się do 31 marca 2021 r. Wnioski o przyznanie pomocy na operacje polegające na realizacji albo przygotowaniu połączonym z realizacją projektu współpracy składa się do 31 grudnia 2021 r.
TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI		
21.	Poddziałanie Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności	Styczeń 2020 r. Listopad 2020 r.
22.	Poddziałanie Wsparcie dla szkolenia doradców	Styczeń 2020 r. Październik 2020 r.
23.	Poddziałanie Wsparcie korzystania z usług doradczych	Styczeń/Luty 2020 r.
24.	Działanie Współpraca	13 stycznia-21 lutego 2020 r. Październik/Listopad 2020 r.
SYSTEMY JAKOŚCI PRODUKTÓW ROLNYCH I ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH		
25.	Poddziałanie Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości typ operacji „Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości”	Wrzesień 2020 r.***
26.	Poddziałanie: Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym	29 listopada 2019 r. – 27 stycznia 2020 r.
OCHRONA EKOSYSTEMÓW I EFEKTYWNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI NATURALNYMI		
27.	Poddziałanie Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – premia pielęgnacyjna i premia zalesieniowa	15 marca-15 maja 2020 r.
28.	Działanie Działanie rolno- środowiskowo-klimatyczne	

Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2020 r.

Lp.	Nazwa działania/poddziałania/typu operacji	Planowany termin naboru/ rozpoczęcia naboru wniosków*
29.	Działanie Rolnictwo ekologiczne	15 marca-15 maja 2020 r.
30.	Działanie Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	
31.	Działanie Dobrostan zwierząt	
32.	Poddziałanie Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska	Maj/Czerwiec 2020 r. ** Październik/Listopad 2020 r.**
33.	Poddziałanie Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – wsparcie na zalesienie	1 czerwca-31 lipca 2020 r. **

*Planowane terminy niektórych naborów wniosków mogą ulec zmianie w wyniku przebiegu procesu legislacyjnego projektów aktów prawnych.

**Ogłoszenie naboru uzależnione będzie od dostępności środków finansowych (z uwzględnieniem m.in. wykorzystania środków w ramach poprzedniego naboru).

***Nabór/nabory wniosków o przyznanie pomocy w 2020 r. będą uzależnione od treści przepisów przejściowych UE, w związku z tym, że w ramach tych instrumentów wsparcia podejmowane są wieloletnie zobowiązania finansowe, których finansowanie miałyby się odbywać ze środków okresu programowania 2021-2027.

****W ramach naboru, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1235), preferowane będą operacje dotyczące produkcji paszy dla zwierząt gospodarskich realizowane przez podmioty wykorzystujące do tej produkcji surowce niebędące genetycznie zmodyfikowanymi organizmami do użytku paszowego (w rozumieniu art. 2 ust. 9 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm. Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 32, str. 432)).

Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2021 r. uzależnionych od dostępności środków

Lp.	Nazwa działania/poddziałania/typu operacji	Planowany termin naboru/ rozpoczęcia naboru wniosków*
ROZWÓJ GOSPODARSTW		
1.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof typ operacji „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej”	2021 r. Po ogłoszeniu – nabór ciągły
2.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych typ operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych – obszar nawadnianie w gospodarstwie”	Styczeń 2021 r.
3.	Poddziałanie Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw typ operacji „Restrukturyzacja małych gospodarstw” – bez ASF	Luty 2021 r.
4.	Poddziałanie Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników typ operacji „Premie dla młodych rolników”	Luty 2021 r.
5.	Działanie Tworzenie grup producentów i organizacji producentów	Maj 2021 r. ** Październik 2021 r.**
6.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof typ operacji „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej”	Wrzesień 2021 r.**
7.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych typ operacji „Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”	Listopad 2021 r.***

Harmonogram planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 w 2021 r. uzależnionych od dostępności środków

Lp.	Nazwa działania/poddziałania/typu operacji	Planowany termin naboru/ rozpoczęcia naboru wniosków*
ROZWÓJ TERYTORIALNY		
8.	Poddziałanie Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa typ operacji „Scalanie gruntów”	Terminy uzależnione od SW, które ogłaszają kolejne nabory
9.	Poddziałanie Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii typ operacji „Gospodarka wodno-ściekowa”	Terminy uzależnione od SW, które ogłaszają kolejne nabory
10.	Poddziałanie Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	Cały rok. Terminy uzależnione od LGD, które ogłaszają nabory
11.	Poddziałanie Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania	Nabór ciągły. Wnioski o przyznanie pomocy na operacje polegające na przygotowaniu projektu współpracy składa się do 31 marca 2021 r. Wnioski o przyznanie pomocy na operacje polegające na realizacji albo przygotowaniu połączonym z realizacją projektu współpracy składa się do 31 grudnia 2021 r.
SYSTEMY JAKOŚCI PRODUKTÓW ROLNYCH I ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH		
12.	Poddziałanie Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości typ operacji „Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości”	Kwiecień/Maj 2021 r.** Listopad 2021 r.**
OCHRONA EKOSYSTEMÓW I EFEKTYWNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI NATURALNYMI		
13.	Poddziałanie Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – premia pielęgnacyjna i premia zalesieniowa	15 marca-15 maja 2021 r.
14.	Działanie Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	
15.	Działanie Rolnictwo ekologiczne	
16.	Działanie Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)	
17.	Działanie Dobrostan zwierząt	
18.	Poddziałanie Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska	Maj/Czerwiec 2021 r. *** Październik/Listopad 2021 r.**
19.	Poddziałanie Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych – wsparcie na zalesienie	1 czerwca-31 lipca 2021 r. ***

*Planowane terminy niektórych naborów wniosków mogą ulec zmianie w wyniku przebiegu procesu legislacyjnego projektów aktów prawnych.

** Nabór/nabory wniosków o przyznanie pomocy w 2021 r. będą uzależnione od treści przepisów przejściowych UE, w związku z tym, że w ramach tych instrumentów wsparcia podejmowane są wieloletnie zobowiązania finansowe, których finansowanie miałyby się odbywać ze środków okresu programowania 2021-2027.

*** Ogłoszenie naboru uzależnione będzie od dostępności środków finansowych (z uwzględnieniem m.in. wykorzystania środków w ramach poprzedniego naboru).

Nowy rodzaj płatności

W 2020 r. hodowcy krów i świń będą mogli otrzymać dodatkowe wsparcie, jeśli poprawią warunki utrzymania zwierząt ponad obowiązujące normy. Rozwiązanie jest spełnieniem jednej z obietnic z tzw. Piątki dla wsi.

Płatności realizowane będą ze środków PROW na lata 2014-2020, który uzupełniony został o nowe działanie *Dobrostan zwierząt*. Na ten cel zarezerwowano 50 mln euro; szacuje się, że ze wsparcia finansowego będzie mogło skorzystać ok. 65 tys. rolników – hodowców krów i świń.

Wsparcie będą mogli otrzymać rolnicy, którzy poprawią warunki utrzymania zwierząt ponad wymagane przepisy tj. zwiększą przestrzeń do życia przypadającą na jedno zwierzę (lochę, tucznika, krowę) o co najmniej 20 proc. w stosunku do wymaganej minimalnej powierzchni, albo zapewnią zwierzętom dostęp do pastwiska lub wybiegu.

Wsparcie finansowe będzie re-

kompensowało rolnikom koszty podwyższonych standardów utrzymania zwierząt. Stawki płatności wyniosą: 301 zł/lochę, 24 zł/tuczniaka, 185 zł/krowę mleczną (wypas), 595 zł/krowę mleczną (zwięk-

W roku bieżącym hodowcy krów i trzody chlewnej będą mogli otrzymać dodatkowe wsparcie z nowego działania PROW 2014-2020 „Dobrostan zwierząt”

zenie powierzchni w budynkach), 329 zł/ krowę mamkę (dostęp do wybiegów).

Szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy zostaną określo-

ne w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zawarty w PROW opis działania *Dobrostan zwierząt*, zaakceptowany przez Komisję Europejską, można znaleźć na stronie internetowej MRiRW.

Rolnicy będą mogli składać wnioski o wsparcie do krów i świń od 15 marca do 15 maja, używając w tym celu rozbudowanego formularza eWniosekPlus.

Zaplanowane w PROW warianty dotyczące udostępniania świniom wybiegów, w tym roku nie będą uruchomione ze względu na występowanie na terytorium Polski ASF.

Począwszy od połowy stycznia br. organizowane są szkolenia doradców rolniczych, którzy będą świadczyć rolnikom usługi dotyczące sporządzania planu poprawy dobro-

stanu zwierząt.

Departament Płatności Bezpośrednich MRiRW

☎ 22 623 12 34

Zdjęcie: fotolia

Małe ubojnie wsparciem dochodów rolniczych

18 lutego 2020 r. wchodzi w życie nowe rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 20 grudnia 2019 r. w sprawie niektórych

wymagań weterynaryjnych, jakie powinny być spełnione przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego w rzeźniach o małej

zdolności produkcyjnej, położonych na terenie gospodarstw, które wprowadza ułatwienia w zakresie przepisów weterynaryjnych odno-

szących się do rzeźni o małej zdolności produkcyjnej, położonych na terenie gospodarstw.

Rozporządzenie jest skierowane do rolników utrzymujących zwierzęta w swoich gospodarstwach i zainteresowanych rozwojem działalności poprzez dokonywanie uboju zwierząt lub ewentualnie rozbioru ich mięsa w celu wprowadzenia pozyskanego mięsa na rynek na małą skalę.

W rozporządzeniu określono specjalne, mniej rygorystyczne, w porównaniu do wymogów unijnych, wymagania weterynaryjne dotyczące konstrukcji, rozplanowania i wyposażenia pomieszczeń zakładów dla rzeźni o małej zdolności produkcyjnej, położonych na terenie gospodarstw, nazwanych rzeźniami rolniczymi. Przy czym podmioty prowadzące tego typu zakłady będą również zobowiązane do spełnienia pozostałych wymogów określonych dla rzeźni w innych przepisach prawa krajowego lub unijnego, dotyczących, np. kryteriów mikrobiologicznych dla mięsa, łańcucha chłodniczego, czy kwalifikacji osób dokonujących uboju.

W rzeźniach rolniczych będą mogły być ubijane zwierzęta będące własnością podmiotu prowadzącego daną rzeźnię (rolników utrzymujących zwierzęta), a także zwierzęta innych podmiotów, utrzymywane w gospodarstwach położonych w tym samym powiecie, w którym usytuowana jest rzeźnia lub w powiatach sąsiednich, tj.: bydło, owce, kozy, konie, świnie, zwierzęta dzikie utrzymywane w warunkach fermowych, a także ptaki bezgrzebieniowe (strusie) oraz drób i zajęczaki. Wprowadzono również możliwość dokonywania rozbioru mięsa pozyskanego z ubitych w tych rzeźniach zwierząt.

W przepisach rozporządzenia określono maksymalny dzienny limit liczby zwierząt poddawanych

ubojowi, który wynosi przykładowo: 6 sztuk – w przypadku świń, owiec, albo kóz o wadze powyżej 15 kg, 1-2 sztuki (w zależności od wieku) – w przypadku bydła albo koni, 50 sztuk – w przypadku drobiu albo zajęczaków. Łączna liczba zwierząt poddawanych ubojowi w rzeźni rolniczej w danym

Małe rzeźnie rolnicze będą mogły pozyskać w nich mięso wprowadzać na rynek lub wykorzystać do produkcji żywności w ramach innych form działalności

dniu nie będzie mogła przekroczyć 50 sztuk w przypadku drobiu albo zajęczaków oraz 15 sztuk w przypadku pozostałych zwierząt. Limity te będą mogły być podwyższone za zgodą powiatowego lekarza weterynarii, wydaną na wniosek danego podmiotu, pod warunkiem uboju w danym dniu lub dniach zwierząt jednego gatunku oraz nieprzekroczenia rocznego limitu ubijanych zwierząt, wskazanego w przepisach ww. rozporządzenia.

Rzeźnie rolnicze będą mogły składać się z co najmniej jednego pomieszczenia. Nawet w tak niedużych rzeźniach, przy bardzo dobrej organizacji pracy możliwe jest za-

pewnienie bezpieczeństwa produkowanej żywności.

W rozporządzeniu dla rzeźni rolniczych określono dostosowania, dotyczące m. in. liczby pomieszczeń w rzeźni i czynności, jakie mogą być wykonywane w tych pomieszczeniach, sposobu i miejsca przechowywania mięsa pakowanego i niepakowanego pozyskanego w wyniku rozbioru, szatni/miejsc zmiany odzieży i obuwia dla pracowników rzeźni, systemu urządzeń do odkażania narzędzi, urządzeń do mycia i odkażania rąk pracowników mających kontakt z mięsem, jak również przechowywania sprzętu oraz środków do czyszczenia i odkażania.

Podmioty prowadzące rzeźnie rolnicze będą mogły zbywać pozyskane w nich mięso innym podmiotom lub zakładom, a także wprowadzać je na rynek lub wykorzystać do produkcji żywności w ramach innych form działalności, prowadzonych przez te podmioty, jak np. rolniczy handel detaliczny, działalność marginalna, lokalna i ograniczona, zakład przetwórstwa mięsa. Ponadto będą mogły dokonywać uboju zwierząt innych podmiotów, utrzymujących zwierzęta w tym samym powiecie lub powiatach sąsiednich, w ramach tzw. uboju usługowego.

Wprowadzenie uproszczonych rozwiązań dla rzeźni rolniczych powinno zapewnić wyrównanie szans ich funkcjonowania w stosunku do istniejących już zakładów prowadzących ubój zwierząt na większą skalę, a także umożliwić powstawanie nowych rzeźni na terenach, na których obecnie one nie funkcjonują, jak np. na niektórych obszarach górskich.

Departament Bezpieczeństwa Żywności
i Weterynarii MRiRW

☎ 22 623 18 43

Zdjęcie: fotolia

Ważne dla grup producentów owoców i warzyw

18 stycznia 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu ustalania wskaźników redukcji, sposobu określania wartości owoców i warzyw sprzedanych oraz okresów referencyjnych stosowanych przy określaniu wartości owoców i warzyw sprzedanych (Dz. U. poz. 11).

W celu ujednoczenia podejścia w zakresie sposobu określania poziomu kosztów transportu wewnętrznego przy określaniu wartości owoców i warzyw sprzedanych, w rozporządzeniu ustanowiono dla wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw ten sam przedział odległości pomiędzy scentralizowanymi punktami składowania lub pakowania grupy producentów a jej punktem dystrybucji, powyżej którego stosuje się pomniejszenie wartości sprzedaży owoców i warzyw o rzeczywiste koszty transportu wewnętrznego, stosowany do organizacji producentów owoców i warzyw.

Mając na uwadze konieczność prawidłowego obliczania stopnia zorganizowania rynku owoców i warzyw na potrzeby zwiększenia limitu unijnej pomocy finansowej, w rozporządzeniu wprowadzono również zmianę polegającą na przyjęciu dla wszystkich uznanych organizacji producentów owoców i warzyw jednego okresu referencyjnego, który stosuje się również do obliczania pułapu unijnej pomocy finansowej. Okres ten obejmuje dwanaście kolejnych miesięcy, liczonych od 1 stycznia do 31 grudnia drugiego roku poprzedzającego rok, objęty wnioskową pomocą.

W celu zapewnienia uznanym organizacjom producentów owoców i warzyw odpowiednio długiego czasu na dostosowanie się do nowych wymogów, przy jednoczesnym uwzględnieniu konieczności dysponowania przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jednolitymi danymi dotyczącymi wartości produkcji sprzedanej uznanych organizacji producentów owoców i warzyw na potrzeby obliczania

stopnia zorganizowania rynku, w rozporządzeniu zaproponowano przepis przejściowy, w myśl którego uznane organizacje producentów owoców i warzyw, realizujące programy operacyjne przed wejściem w życie rozporządzenia, będą zachowywać wybrane przez siebie okresy referencyjne do końca 2020 r. Termin wskazany w ww. przepisie będzie odpowiedni do dokonania przez uznane organizacje producentów owoców i warzyw zmian dotychczas stosowanych okresów referencyjnych na potrzeby obliczania pułapu unijnej pomocy finansowej. Powyższy przepis przejściowy ma również zastosowanie w odniesieniu do programów operacyjnych uznanych zrzeszeń organizacji producentów owoców i warzyw (dotychczas w Polsce uznano jedno zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw, które nie realizuje obecnie programu operacyjnego).

Departament Rynków Rolnych MRiRW

☎ 22 623 18 45

Zdjęcie: fotolia

W nowym rozporządzeniu wprowadzono zmianę, polegającą na przyjęciu dla wszystkich uznanych organizacji producentów owoców i warzyw jednego okresu referencyjnego, który stosuje się również do obliczania pułapu unijnej pomocy finansowej

Gdy drób choruje na gripę ptaków

Grypa ptaków jest wirusową chorobą drobiu o bardzo dużym znaczeniu ekonomicznym. Wywoływane przez nią straty wynikają nie tylko z faktu, że wirus może wywoływać zachorowania i bardzo wysoką śmiertelność u ptactwa domowego. Kraj, w którym pojawi się choćby jedno ognisko grypy, nie może eksportować drobiu i produktów pochodzenia drobiarskiego co najmniej z regionu, w którym choroba się pojawiła, niestety również, w zależności od umów bilateralnych (świadczenie zdrowia), z obszaru całego państwa, co generuje bardzo wymierne straty finansowe. Grypa może występować u wszystkich gatunków drobiu i wielu gatunków dzikich ptaków. Niekiedy zakażeniu może ulec też człowiek, ale są to sytuacje bardzo rzadkie i w praktyce ograniczone do Azji i Afryki. Jednak należy zauważyć, że dotychczas nie stwierdzono zachorowań spowodowanych wirusem grypy H5N8 u człowieka. Wyróżnia się wiele odmian wirusa grypy, które oznaczane są symbolami, takimi jak np. H5N1 czy H5N8.

Wirusy grypy bardzo szybko mutują, a to sprawia, że skuteczność szczepionek jest bardzo ograniczona, nie ma też skutecznych leków, gdyż, np. antybiotyki działają na bakterie, a nie na wirusy. Dlatego jak na razie jedyną efektywną bronią w walce z grypą ptaków jest:

- szybkie rozpoznanie choroby w laboratorium,
- likwidacja ptaków w ognisku oraz
- wprowadzenie tymczasowych re-

strykcji na obszarze występowania grypy, aby zapobiec jej dalszemu rozprzestrzenieniu (zgodnie z decyzją PLW).

Poza szybkim tempem mutacji, wirus posiada szereg innych niekorzystnych cech. Na przykład długo przeżywa w niskich temperaturach: w temperaturze +4°C (temperatura lodówki) ponad 2 miesiące, a w zamrożeniu wiele miesięcy, a nawet

zakażenia dla wrażliwych ptaków.

Na szczęście wirus grypy posiada też kilka słabych punktów. Po pierwsze – jest bardzo wrażliwy na wysoką temperaturę i pod działaniem 70°C ginie prawie natychmiast. Dlatego też drób i jaja właściwie upieczone, usmażone lub ugotowane są w pełni bezpieczne. Po drugie – powszechnie stosowane środki dezynfekcyjne, mydło i deter-

Pierwszymi objawami choroby są spadek apetytu i pragnienia

lat. Dlatego też mylny, choć bardzo rozpowszechniony, jest pogląd, że „zima wymrozi” wirusy grypy, gdyż to właśnie w tym okresie choroba występuje najczęściej. Wirus jest zdradliwy również z tego względu, że u jednych ptaków (np. kur czy indyków) może powodować bardzo gwałtowny przebieg i wysoką śmiertelność, podczas gdy inne gatunki (np. kaczki czy gęsi) czasami chorują, a niekiedy pozostają zdrowe. W tym samym czasie wirus może się u nich niepostrzeżenie namnażać i mogą one stanowić „ciche” źródło

genty bardzo skutecznie eliminują zagrożenie. Zachowanie podstawowych zasad higieny, częste mycie rąk ciepłą wodą z mydłem, dezynfekcja pomieszczeń inwentarskich, są prostymi, a jednocześnie bardzo efektywnymi sposobami zapobiegania grypie.

Jakie objawy mogą sugerować, że drób choruje na gripę? Na początku choroby spada apetyt i pragnienie. Ponieważ wirus atakuje mózg, chore osobniki mogą wykazywać objawy nerwowe: drgawki, porażenia skrzydeł, chwiejny chód,

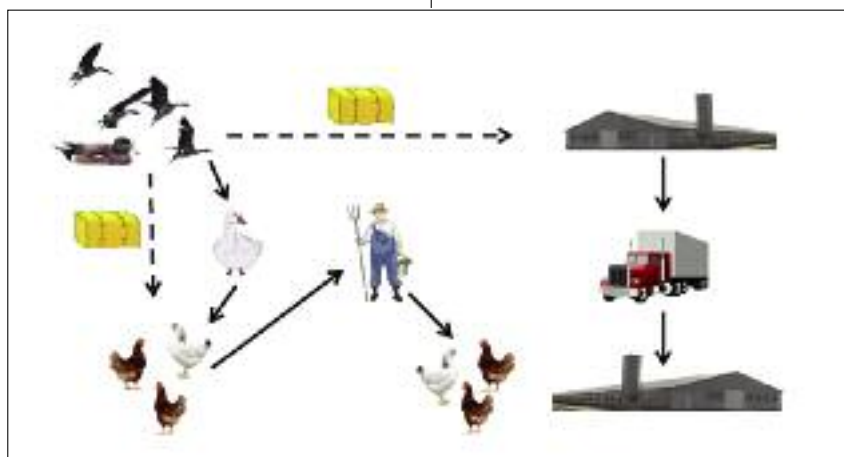

skręt szyi, czy też wygięcie szyi na grzbiet (tzw. patrzanie w gwiazdy). Towarzyszyć temu może duszność, sine zabarwienie grzebienia i biegunka. Ptaki są osowiałe, mają nastroszone pióra i gromadzą się wokół źródeł ciepła. U drobiu nieśnego gwałtownie spada liczba składanych jaj. U gęsi składane jaja mogą być pozbawione skorup (tzw. lanie jaj). Hodowca powinien jednak pamiętać, że opisane wyżej objawy nie zawsze muszą występować. Czasami występują nagłe przypadki śmiertelne, bez poprzedzających je zauważalnych zmian w zachowaniu. Dotyczy to przede wszystkim kur i indyków.

Przenosicielem wirusów grypy są ptaki dzikie, przede wszystkim gatunki związane ze środowiskiem wodnym, czyli kaczki, gęsi i łabędzie. Inne gatunki mogą w ograniczonym stopniu odgrywać rolę w rozprzestrzenianiu wirusa na bliższe odległości. Drób może się zakażać, jeśli korzysta z tych samych siedlisk, np. zbiorników wodnych albo pastwisk, gdzie bytowały ptaki dzikie. Nie jest przy tym konieczne, aby użytkowanie tych miejsc odbywało się w tym samym czasie. Wirus może bowiem przeżyć w wodzie i innym wilgotnym środowisku przez wiele dni, a nawet tygodni, szczególnie w niskiej temperaturze (o czym wspomniano wyżej). Tak więc zbiorniki wodne, na których przebywały dzikie ptaki, mogą być w miesiącach jesienno-zimowych długotrwałym źródłem zakażenia

dla drobiu. Należy jednak pamiętać, że do zakażenia może dojść nie tylko wtedy, gdy wypuszczany na zewnątrz drób będzie korzystał z tych samych siedlisk co ptaki wolno żyjące, ponieważ wprowadzenie do gospodarstwa słomy albo zielonki zanieczyszczonych odchodami zawierającymi wirus może być przyczyną zachorowania. Dlatego jest niezwykle istotne, aby w okresie wysokiego ryzyka nie tylko utrzymywać ptaki w zamknięciu, ewentualnie na

z polowań. Nie wolno też wprowadzać do gospodarstwa drobiu nieświadomego pochodzenia, a szczególnie ostrożnie podchodzić do pokątnych ofert sprzedaży ptaków po „okazyjnej” cenie od nieznanych osób. Takie działania są nielegalne. Handel drobiem jest dozwolony tylko w okresie, gdy grypa na danym obszarze nie występuje, dodatkowo w ściśle wyznaczonych miejscach i pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii.

Sposoby szerzenia się zakażeń wirusem grypy ptaków

ogrodzonych i ściśle kontrolowanych wybiegach, ale należy też właściwie zabezpieczać słomę pod szczelnym przykryciem lub dezynfekować z zewnątrz baloty środkami dezynfekcyjnymi, które można stosować w obecności ptaków. Bardzo ważne jest, aby myśliwi po polowaniach nie wchodzili przez 3 doby do pomieszczeń, gdzie utrzymywany jest drób, a najlepiej w okresie wysokiego zagrożenia zrezygnowali

Jeśli jednak wirus znajdzie się w gospodarstwie, może ulec dalszemu rozwleczeniu przez człowieka na butach, odzieży czy środkach transportu. Właściciel drobiu powinien zawsze pamiętać o tym, że każda choroba charakteryzuje się tzw. „okresem inkubacji”, kiedy wirus już jest w gospodarstwie, ale ptaki, chociaż same wyglądają zdrowo, wydają już wirus do otoczenia. Dlatego do obsługi ptaków należy zawsze

Przenosicielem wirusów grypy ptaków są ptaki dzikie, przede wszystkim gatunki związane ze środowiskiem wodnym, czyli kaczki, gęsi i łabędzie

wykorzystywać oddzielną odzież wierzchnią i buty, w których nie wolno wychodzić poza teren obiektu, w którym znajdują się ptaki. Sposoby szerzenia się zakażeń wirusem grypy przedstawia schematycznie zamieszczona rycina.

W 2016 i 2017 r. Europa doświadczyła największej w historii epidemii grypy ptaków. Nie ominęła ona niestety również Polski. Wirus H5N8 przywędrował do naszego kraju wraz z dzikim ptactwem podczas jesiennych migracji z Azji. Ogółem stwierdzono 65 ognisk u drobiu, zarówno przyzagrodowego, jak również na dużych fermach. Jego obecność wykryto też u dzikich ptaków w 68 lokalizacjach, a oprócz odmiany H5N8 występował u nich także wariant H5N5. Szczegóły przedstawia mapa.

Chorobę stwierdzano w Polsce u różnych gatunków drobiu: kur, indyków, gęsi i kaczek. Wśród dzikich ptaków dominowały łabędzie. Ostatnie ognisko zostało rozpoznane w Polsce w marcu 2017 r., ale w Europie wirus H5N8 utrzymywał się jeszcze długo. Ponadto jesienią 2017 r. powrócił w zmienionej formie, jako wariant H5N6. Na szczęście nie dotarł do Polski, a epidemia na kontynencie ma znacznie mniejszy zasięg niż w roku poprzednim.

Niestety, koniec roku 2019 (30 grudnia) to ponowne pojawienie się wirusa grypy ptaków H5N8 w Polsce – w województwie lubelskim, w powiecie lubartowskim.

Podsumowanie:

- Wirusy grypy ptaków ciągle występują na kontynencie europejskim, jednak okres największego ryzyka wystąpienia epidemii obejmuje miesiące jesienno-zimowe i wtedy należy zachować szczególną czujność;

czone tylko do tego celu; powinny również być każdorazowo myte i często odkazane;

- Wszystkie przypadki wystąpienia problemów zdrowotnych wskazujących na możliwość zakażenia wirusem grypy ptaków, szczególnie gdy obserwowany jest nagły wzrost

Ilość stwierdzonych ognisk grypy ptaków na terenie Polski w latach 2016-2017

- Drób (ale również paszę i wodę) należy utrzymywać w sposób uniemożliwiający kontakt z dzikim ptactwem;
- Nie wolno pozwolić ptakom domowym na korzystanie ze zbiorników wodnych, a słomę służącą jako ściótkę trzeba odpowiednio zabezpieczyć przed dostępem dzikich ptaków;
- Odzież i obuwie, w których obsługiwane są ptaki oraz sprzęt do obrzędki, powinny być przeznaczone

śmiertelności, spadek pobierania paszy i wody, drgawki, porażenia, skręty szyi, zasinienia grzebienia, duszność czy gwałtowne spadki nieśności, muszą być zgłaszane lekarzowi weterynarii.

prof. Krzysztof Śmietanka,
prof. Krzysztof Niemczuk

Państwowy Instytut Weterynaryjny
– Państwowy Instytut Badawczy w Puławach
Tekst opracowano 01.01.2020 r.

81 889 30 00

Zdjęcia: Naj-stock.adobe.com, fotolia

Bioasekuracja jest ważna

ZASADY OCHRONY GOSPODARSTWA PRZED WIRUSEM ZJADLIWEJ GRYPY PTAKÓW (HPAI)

ZALECENIA DLA DROBNOTOWAROWYCH HODOWCÓW DROBIU – CHÓW PRYZAGRODOWY

- Karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie;
- Przechowywanie drobiu na ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem uniemożliwienia kontaktów z dzikim ptactwem;
- Odizolowanie od innego drobiu, kaczek i gęsi;
- Przechowywanie paszy, w tym zielonki, w pomieszczeniach zamkniętych lub pod szczelnym przykryciem, uniemożliwiającym kontakt z dzikim ptactwem;
- Unikanie pojenia ptaków i czyszczenia kurników wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek);
- Zgłaszanie lekarzowi weterynarii, wójtowi, burmistrzowi, i innym organom władzy lokalnej zaobserwowanych objawów nasuwających podejrzenie choroby, w tym spadku nieśności lub nagłych, zwiększonych padnięć drobiu;
- Po każdym kontakcie z drobiem lub ptakami dzikimi umycie rąk wodą z mydłem;
- Używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy czynnościach związanych z obsługą drobiu;
- Osoby utrzymujące drób w chowie przyzagrodowym nie powinny być zatrudniane w przemysłowych fermach drobiu.

ZALECENIA DLA HODOWCÓW GOŁĘBI

- Karmienie i pojenie gołębi w sposób wykluczający dostęp ptaków dzikich;
- Przechowywanie paszy w pomieszczeniach zamkniętych lub pod szczelnym przykryciem uniemożliwiającym kontakt z dzikim ptactwem.

ZALECENIA DLA PRZEMYSŁOWYCH PRODUCENTÓW DROBIU

- Przechowywanie ptaków w odosobnieniu (obowiązkowo w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków) lub na wolnej, ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem ograniczenia kontaktu z dzikim ptactwem;
- Karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie;
- Zielonki stosowane w karmieniu drobiu wodnego

(kaczki i gęsi), szczególnie w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków, nie mogą pochodzić z terenów wysokiego ryzyka zanieczyszczenia ich wirusem wysoce zjadliwej grypy ptaków, z okolic zbiorników wodnych, bagien, i innych miejsc stanowiących ostoję ptaków dzikich;

- Szczelne przykrycie pojemników z karmą i wodą do picia lub przetrzymywanie ich wewnątrz budynków, a także unikanie pojenia ptaków i czyszczenia pomieszczeń wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek);

Drób musi być przetrzymywany w warunkach uniemożliwiających kontakt z dzikim ptactwem

- Ograniczenie przemieszczania się osób postronnych oraz zwierząt pomiędzy obiektami, w których przechowywana jest karma dla zwierząt a obiektami, w których bytuje drób;
- Rozłożenie przed wejściami do budynków, gdzie utrzymywany jest drób mat nasączonych środkiem dezynfekcyjnym;
- Wprowadzenie zakazu wjazdu pojazdów na teren fermy, poza działaniami koniecznymi np. dowóz paszy, odbiór drobiu do rzeźni lub przez zakład utylizacyjny;
- Obowiązkowa dezynfekcja pojazdów wjeżdżających;
- Rozłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem i wejściem na teren gospodarstwa;
- Używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy czynnościach związanych z obsługą drobiu;
- Wprowadzenie obowiązku przeprowadzania dokładnego mycia i dezynfekcji rąk przed wejściem do obiektów, w których utrzymuje się drób;
- Brak kontaktu pracowników ferm drobiu z innym ptactwem np. kurami, gołębiami, ptactwem dzikim.

DODATKOWE ZALECENIA GŁÓWNEGO LEKARZA WETERYNARI

- Słomę, która będzie wykorzystywana w chowie ściółkowym należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa (przetrzywać w zamkniętych pomieszczeniach, zadasyć itp.);
- Należy regularnie przeglądać wszelkie połączenia i rury (silosy paszowe) pod kątem obecności zanieczyszczeń np. odchodami dzikich ptaków;
- Należy eliminować wszelkie możliwe do usunięcia nieuszczelnienia budynków inwentarskich (umieścić siatki w oknach i otworach, zabezpieczyć kominy wentylacyjne);
- Nie należy tworzyć sztucznych zbiorników wodnych na terenie gospodarstwa (np. oczka wodne), a istniejące należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa;
- Nie należy dokarmiać dzikiego ptactwa na terenie gospodarstwa (usunąć karmniki);
- Jeżeli na terenie gospodarstwa znajdują się drzewa owocowe należy jak najczęściej usuwać opadłe owoce.

Nieprzestrzeganie wymienionych wyżej zaleceń może powodować wzrost zagrożenia grypą ptaków.

Informacja o niepokojących objawach chorobowych lub padnięciach drobiu powinna być niezwłocznie przekazana do powiatowego lekarza weterynarii.

ZASADY OCHRONY GOSPODARSTWA PRZED ASF

W celu ograniczenia ryzyka zakażenia świń wirusem ASF w gospodarstwach, w których utrzymywane są świny, powinny być wdrożone wszystkie podstawowe zasady zabezpieczenia miejsc utrzymywania zwierząt przed przypadkowym przeniesieniem czynników zakaźnych w sposób mechaniczny.

- Nie kupowanie świń nieoznakowanych i bez świadectwa weterynaryjnego – dla zdecydowanej większości ognisk stwierdzonych w 2016 r. jako przyczynę przeniesienia zakażenia wirusem ASF, na podstawie wyników dochodzeń prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną oraz Policję, wskazuje się nielegalną działalność człowieka (osoby prowadzące nielegalne lub niezgodne z przepisami prawa działania w zakresie przemieszczania świń/dzików lub pozyskanych z nich produktów);
- Nie skarmianie zwierząt paszą niewiadomego pochodzenia ani produktami (w tym resztkami, zlewkami) pochodzenia zwierzęcego;
- Unikanie kontaktu z padłymi świnią (lub dzikami) – w przypadku kontaktu z padłą świnią lub dzikiem należy jak najszybciej umyć lub zdezynfekować ręce oraz oczyścić i zdezynfekować obuwie;
- Zabezpieczenie budynku, w którym są utrzymywane świny, przed dostępem zwierząt domowych;
- Utrzymywanie świń w budynkach, w których nie są jed-

nocześnie utrzymywane inne zwierzęta gospodarskie kopytne;

- Zabezpieczenie budynków inwentarskich, magazynów pasz oraz miejsc przechowywania ściółki przed dostępem zwierząt dzikich (w tym gryzoni);
- Rezygnacja z udziału w polowaniach;
- Nie wnoszenie do gospodarstw części i mięsa dzików;
- Zachowanie podstawowych zasad higieny:
  - ✓ odkażanie rąk i obuwia,
  - ✓ stosowanie odzieży ochronnej i narzędzi pozostawianych w budynku inwentarskim po zakończeniu prac,
  - ✓ okresowe pranie lub mycie oraz odkażanie odzieży ochronnej i narzędzi;
- Zastosowanie mat dezynfekcyjnych na wjazdach i wyjazdach do gospodarstw i przed wejściami do budynków inwentarskich;

Budynki, w których utrzymywane są świny powinny być zabezpieczone przed dostępem zwierząt domowych oraz innych zwierząt gospodarskich kopytnych

- Uniemożliwienie osobom postronnym (nie zajmującym się zawodowo zwierzętami lub leczeniem zwierząt w danym gospodarstwie) wchodzenia – zwłaszcza po kontakcie z padłą świnią lub dzikiem – do budynków inwentarskich w gospodarstwach, w których utrzymywane są świny.

Informacja o niepokojących objawach chorobowych lub padnięciach świń powinna być niezwłocznie przekazana do powiatowego lekarza weterynarii.

Ponadto należy ściśle stosować się do zaleceń służb weterynaryjnych na danym terenie.

ZASADY BIOASEKURACJI DLA MYŚLIWYCH

ZACHOWANIE ZASAD BIOASEKURACJI W ŁOWISKU, PO DOKONANIU ODSTRZAŁU NA OBSZARACH OBJĘTYCH OGRANICZENIAMI I ZAGROŻENIA

- Na obszarze objętym ograniczeniami i zagrożeniami, dziki odstrzelone nie mogą być patroszone w łowisku, lecz na terenie punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików;
- Na terenie punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików zapewnia się miejsce do patroszenia dzików z za-

chowaniem zasad bioasekuracji, oznaczone tabliczką z napisem „Miejsce patroszenia”;

- Każdy odstrzelony dzik, u którego przed dokonaniem odstrzału stwierdzono objawy nasuwające podejrzenie wystąpienia ASF, po dokonaniu oględzin i pobraniu próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF, przeznaczony jest do utylizacji;
- Zaleca się dokonywanie patroszenia dzików na folii lub innym, szczelnym materiale;
- Miejsce patroszenia należy obficie zdezynfekować środkiem dezynfekcyjnym w odpowiednim stężeniu. Dotyczy to także innych miejsc zanieczyszczonych krwią dzika, np. w trakcie przeciągania tuszy do środka transportu;

Mysliwi muszą pamiętać o konieczności zachowania zasad bioasekuracji także przy pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF od odstrzelonych dzików

- Zaleca się umieszczanie patrochów i folii, na której dokonano patroszenia w szczelnym, plastikowym pojemniku lub worku;
- Po wykonaniu wyżej wymienionych czynności należy zdezynfekować dłonie i obuwie;
- Na obszarze ochronnym oraz na obszarach nie objętych restrykcjami dopuszcza się patroszenie na łowisku, przy czym zaleca się zachowanie powyższych zasad bioasekuracji.

ZACHOWANIE ZASAD BIOASEKURACJI W CZASIE PRZEWOŻENIA TUSZ DZIKÓW NA OBSZARZE OBJĘTYM OGRANICZENIAMI I ZAGROŻENIEM Z MIEJSC POLOWANIA DO MIEJSC PRZETRZYMYWANIA ODSTRZELONYCH DZIKÓW

- Środki transportu powinny być odpowiednio uszczelnione w celu zapobiegania możliwości wyciekania krwi;
- Środki transportu powinny być wyłożone materiałem jednorazowego użytku lub materiałem wielorazowego użytku nadającym się do skutecznego czyszczenia i dezynfekcji;
- Środki transportu nie powinny być wykorzystywane w działalności związanej z utrzymywaniem lub hodowlą świń, świniodzików lub dzików;

- Wskazane jest stosowanie plastikowych pojemników odpowiedniej wielkości, umożliwiających przeciągnięcie tusz lub niepatroszonych odstrzelonych dzików, w przypadku, gdy nie ma możliwości dojazdu do miejsca dokonania odstrzału.

WYMAGANIA DLA PUNKTÓW PRZETRZYMYWANIA TUSZ ODSTRZELONYCH DZIKÓW, ZLOKALIZOWANYCH NA OBSZARACH OBJĘTYCH RESTRYKCJAMI W ZWIĄZKU Z ASF

- Punkt przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików powinien być wyposażony w maty dezynfekcyjne i w mobilne urządzenia zapewniające możliwość mycia i dezynfekcji kół środków transportu oraz w razie konieczności ich przestrzeni ładunkowej;
- Tusze przetrzymywane są w chłodni, natomiast patrochy gromadzone są oddzielnie, zapewniając w miarę możliwości ich przetrzymywanie w temperaturze chłodni;
- Patrochy oznacza się w sposób pozwalający na ich przyporządkowanie do danej tuszy przetrzymywanej w chłodni;
- W punkcie przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików istnieje obowiązek dokonywania oględzin tusz przez urzędowego lekarza weterynarii;
- Przed opuszczeniem punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, wszystkie materiały jednorazowego użytku służące do zabezpieczenia przewożonej tuszy lub dzika przed patroszeniem, należy pozostawić przy patrochach, natomiast wszystkie materiały wielorazowego użytku powinny zostać poddane skutecznemu czyszczeniu i dezynfekcji;
- Przed opuszczeniem punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, zaleca się również przeprowadzenie mycia i dezynfekcji kół środków transportu oraz, w razie konieczności, ich przestrzeni ładunkowej.

ZACHOWANIE ZASAD BIOASEKURACJI PRZY POBIERANIU PRÓBEK DO BADAŃ LABORATORYJNYCH W KIERUNKU ASF OD ODSTRZELONYCH DZIKÓW

- Próbkę do badań laboratoryjnych należy pobierać do plastikowych probówek jednorazowego użytku bez antykoagulantu, a następnie umieścić je w worku strunowym i oznakować. Minimalna objętość próbki krwi, wystarczająca do wykonania badań laboratoryjnych wynosi 2 ml;
- Należy unikać zanieczyszczenia od otoczenia tuszy, z której pobierana jest próbka z krwią zwierzęcia;
- Wszelkie materiały lub sprzęt użyte do pobierania próbek krwi, po zakończeniu próbkobrania należy umyć a następnie zdezynfekować lub, w razie konieczności, poddać utylizacji.

Główny Inspektorat Weterynarii

☎ 22 623 20 88

Zdjęcia: fotolia

Międzynarodowy Rok Zdrowia Roślin

Chroniąc rośliny, chronisz życie

Rok 2020 decyzją Organizacji Narodów Zjednoczonych ogłoszony został Międzynarodowym Rokiem Zdrowia Roślin.

Co stało za tą decyzją? Rośliny są podstawą i warunkiem życia na Ziemi – produkują tlen, którym oddychamy, stanowią 80 proc. żywności, którą spożywamy. Rośliny są wreszcie podstawą praktycznie każdego łańcucha pokarmowego w naturalnych ekosystemach, stanowiąc pożywienie dla organizmów cudzożywnych – przede wszystkim zwierząt.

Jednocześnie często zapomina się o zagrożeniach, jakie dla roślin stwarza działalność człowieka i obserwowane zmiany klimatu.

Rośliny są bowiem atakowane przez szereg szkodników (jak owady, pajęczaki, nicienie) i patogenów powodujących choroby roślin (jak grzyby, bakterie, wirusy, wiroidy). W naturalnych ekosystemach rośliny wykształciły mechanizmy odpornościowe, pozwalające zachować stan równowagi. Narusza ją jednak działalność człowieka. Rozprzestrzenianiu się szkodników i chorób roślin sprzyja bowiem:

- rosnący międzynarodowy obrót materiałem roślinnym, zarówno w ramach działalności gospodarczej, jak i hobbistycznej;
- coraz większa mobilność ludzi, tak w celach turystycznych, jak i zarobkowych;
- obserwowane zmiany klimatu.

Nowe organizmy szkodliwe dla roślin, dla których nie zostały wy-

kształcone naturalne mechanizmy odpornościowe, mogą powodować gwałtowne straty, tak w uprawach rolnych, jak i w drzewostanach, czy innych naturalnych ekosystemach.

W tym kontekście przypomnieć można katastrofę ekologiczną, jaką było zawleczenie z Azji na kontynent północnoamerykański grzyba *Cryphonectria parasitica*. Grzyb ten zaatakował drzewa kasztana amery-

ne owoce, jak też miał duże znaczenie gospodarcze. W okresie zaledwie 40 lat od pierwszego wykrycia *Cryphonectria parasitica* w Ameryce Północnej na początku XX w., gatunek kasztana został praktycznie wytępiony – obumarło 3,5 mld drzew.

Z kolei najbardziej spektakularne skutki dla człowieka spowodował patogen ziemniaka – *Phytophthora*

Rośliny są warunkiem życia na Ziemi. Chroniąc rośliny, chronimy życie

kańskiego (*Castanea dentata*), nieposiadające odporności na tego patogena. Przed zawleczeniem grzyba kasztan był ważnym i licznie występującym drzewem w lasach całego wschodniego wybrzeża Ameryki Północnej. Odgrywał istotną rolę w ekosystemie ze względu na jadal-

infestans. Agrofag ten, niszcząc plony w Irlandii w latach 1845-1849, spowodował wielką klęskę głodu. Populacja Irlandii zmniejszyła się wówczas o 20 proc. Liczba ofiar głodu sięgnęła miliona osób, doszło również do wielkiej fali emigracji – Irlandię opuściły 2 mln osób.

Zdawać by się mogło, że przytoczone przykłady to przeszłość. Postęp technologiczny, jaki miał miejsce w rolnictwie i leśnictwie w ostatnim wieku, nie zniwelował jednak całkowicie zagrożeń stwarzanych przez agrofagi. Co więcej, odnotowujemy rosnącą liczbę przypadków zawleczenia do Europy organizmów inwazyjnych, w tym szkodników i patogenów roślin.

Przykładami nowych dla Europy, w tym Polski szkodników, które w ostatniej dekadzie zadomowiły się w kraju, może być szkodnik kukurydzy – zachodnia kukurydziana stonka korzeniowa (*Diabrotica virgifera*) oraz szkodnik upraw sadowniczych – muszka plamoskrzydła (*Drosophila suzuki*). Oba szkodniki muszą być obecnie uwzględniane w programach ochrony upraw.

O ile rolnictwo dysponuje środkami ochrony roślin pozwalającymi zwalczać owady, roztocza czy grzyby, możliwości zwalczania bakterii, wirusów oraz wiroidów są mocno ograniczone.

Tymczasem w południowej Europie rozprzestrzenia się nowa bakteria patogeniczna dla roślin – *Xylella fastidiosa*. Największe straty powoduje na południu kontynentu w uprawach winorośli oraz oliwek – giną nieodwracalnie kilkusetletnie gaje oliwne. Zakres roślin-gospodarzy *X. fastidiosa* obejmuje jednak ponad 300 gatunków roślin, w tym także rośliny uprawiane w Polsce.

Nowe patogeny, niszcząc plony, w sposób bezpośredni oddziałują na gospodarkę. Ich zwalczanie wymaga wykonywania dodatkowych zabiegów ochrony chemicznej lub działań kwarantannowych, co podnosi koszty produkcji, a także zwiększa negatywną presję na środowisko naturalne. Wystąpienie na terenie kraju nowych agrofagów może mieć także wpływ na możliwości eksportu produktów rolnych.

Także obszary leśne narażone są na nowe szkodniki i patogeny. W 1999 r. po raz pierwszy stwierdzono w Europie nicienia *Bursaphelenchus xylophilus* – w Portugalii, a obecnie występuje on także w Hiszpanii. Szkodnik ten atakuje drzewa iglaste, głównie sosnę, przy czym brak jest możliwości jego

MIĘDZYNARODOWY ROK
ZDROWIA ROŚLIN

2020

chemicznego zwalczania. Obserwowane zmiany klimatyczne powodują, iż w ostatnich latach Polska znajduje się w strefie, w której *B. xylophilus* mógłby powodować gwałtowne zamieranie drzew sosny. Mając na uwadze dominującą pozycję sosny w polskich lasach, zawleczenie *B. xylophilus* do Polski mogłoby mieć katastrofalny skutek dla obszarów leśnych.

Co zatem możemy zrobić, aby chronić rośliny? Przede wszystkim postępować odpowiedzialnie. Pamiętajmy, że ryzyko sprowadzenia szkodników i patogenów roślin związane jest nie tylko z obrotem wielkotowarowym, ale i niewielkimi ilościami roślin, przywożonymi np. jako pamiątka z wakacji.

Od 14 grudnia 2019 r. zaostrożone zostały przepisy fitosanitarne Unii Europejskiej, dotyczące importu towarów. Wszystkie rośliny przywożone do UE, za wyjątkiem wybranych owoców (ananasów, kokosów, durianów, bananów i daktyli), wymagają zaopatrzenia w świadectwo fitosanitarne wydane przez urzędową służbę ochrony roślin państwa pochodzenia. Dotyczy to także niewielkich ilości roślin przywożonych na własne potrzeby.

Przepisy Unii Europejskiej określają także wykaz towarów, których przywóz, ze względu na duże ryzyko rozprzestrzenienia się szkodników lub chorób roślin, jest zabroniony

oraz wykaz towarów, które muszą spełniać wymogi szczególne – towary te obejmie obowiązek zaopatrzenia w świadectwo fitosanitarne oraz poddania granicznej kontroli fitosanitarnej w miejscu wprowadzenia na terytorium Unii Europejskiej.

Wracając więc z państw nienależących do Unii Europejskiej przestrzegajmy tych zasad, lub zrezygnujmy z przywozu roślin o nieznannej zdrowotności.

O powyższych zasadach pamiętajmy także dokonując zakupów za pośrednictwem Internetu. Zakupione w ten sposób nasiona lub sadzonki, nie zostaną poddane granicznej kontroli fitosanitarnej, a wysadzone mogą stać się ogniskiem występowania nowych dla Europy chorób roślin.

Dokonując zakupu materiału roślinnego, w szczególności materiału rozmnożeniowego, w ramach działalności rolniczej lub gospodarczej, pamiętajmy o obowiązujących wymaganiach fitosanitarnych – gwarancją bezpieczeństwa w przypadku roślin importowanych spoza Unii Europejskiej jest świadectwo fitosanitarne, a w przypadku obrotu wewnątrz UE – paszport roślin.

Rok 2020 będzie rokiem, w którym resort rolnictwa, służby podległe oraz nadzorowane instytuty naukowo-badawcze, będą podejmować liczne inicjatywy służące przybliżeniu tematyki ochrony roślin zarówno osobom związanym zawodowo z produkcją roślinną i rolnictwem, jak i osobom, dla których obszar ten pozostawał do tej pory mniej znanym.

Pamiętajmy, że chroniąc rośliny przed nowymi zagrożeniami, chronimy życie na Ziemi. Tylko od nas zależy, jaki świat pozostawimy przyszłym pokoleniom.

Departament Hodowli
i Ochrony Roślin MRiRW

☎ 22 623 21 51

Zdjęcie: ©Pantherstock/ Photogenica

Perspektywy dla mieszkańców obszarów wiejskich

Minister rolnictwa i rozwoju wsi Jan Krzysztof Ardanowski towarzyszył prezydentowi RP Andrzejowi Dudzie podczas odbywającej się w pierwszej połowie stycznia br. wizyty w Kolnie, w województwie podlaskim.

– *Polska powinna rozwijać się równomiernie* – powiedział prezydent RP Andrzej Duda podczas konferencji inauguracyjnej III edycji cyklu spotkań odbywających się pod hasłem „Perspektywy dla mieszkańców obszarów wiejskich”.

Organizatorem cyklu konferencji poświęconych obszarom wiejskim jest Kancelaria Prezydenta RP. Uczestniczą w nich przedstawiciele wielu resortów.

Prezydent Andrzej Duda zwrócił podczas spotkania uwagę na dostęp do kultury, kształcenia, komunikacji na obszarach wiejskich. Podkreślił, że możliwość korzystania przez mieszkańców tych terenów ze współczesnych, powszechnych zdobyczy cywilizacyjnych jest warunkiem rozwoju.

Uczestniczący w konferencji minister Ardanowski zwrócił uwagę, że autorytet Głowy Państwa mobilizuje i angażuje kilkanaście resortów do działania na rzecz poprawy szeroko rozumianej jakości życia na obszarach wiejskich. – *Prezydent Andrzej Duda nie tylko bardzo interesuje się sprawami wsi i rolnictwa, ale kontynuując myśl śp. Lecha Kaczyńskiego zabiega o ich materialny i duchowy rozwój* – zaznaczył szef resortu rolnictwa.

Minister Ardanowski w swojej wypowiedzi przypomniał też o ważnych, wprowadzonych w ubiegłym roku rozwiązaniach prawnych,

na mocy których znacznie zostały zwiększone możliwości sprzedaży produktów wytworzonych w gospodarstwach rolnych.

– *Pod koniec roku podjąłem decyzję i podpisałem rozporządzenie o możliwości uruchomienia w gospodarstwach małych ubojni. Jest*

rzą weterynarii oraz mieć trzymiesięczną praktykę na stanowisku ubojowym.

Minister zwrócił ponadto uwagę na zmiany społeczne, jakie zachodzą na polskiej wsi.

– *W Polsce obserwowane jest zjawisko, które nie występuje nigdzie indziej w Europie – dodatnia migracja na obszary wiejskie. Rocznie na wsi chce zamieszkać około 50 tysięcy ludzi więcej niż z niej wyjechać* – stwierdził szef resortu rolnictwa.

Prezydent Andrzej Duda podkreślał w czasie konferencji, że możliwość korzystania przez mieszkańców terenów wiejskich ze współczesnych, powszechnych zdobyczy cywilizacyjnych jest warunkiem ich rozwoju

to kolejna możliwość na zwiększenie dochodów z gospodarstwa – poinformował minister Jan Krzysztof Ardanowski i dodał, że nowe przepisy wejdą w życie 18 lutego br. Zgodnie z nimi, aby móc założyć taką ubojnię trzeba będzie odbyć bezpłatne szkolenie organizowane przez powiatowego leka-

Minister Ardanowski podkreślił, że państwo, w ramach swoich możliwości finansowych, wraca na obszary wiejskie poprzez inwestycje sprzyjające poprawie jakości życia na tych terenach.

Biurowo Prasowe MRiRW

☎ 22 623 18 38

Zdjęcie: J. Szymczuk/KPRP

Kiermasz inicjatyw innowacyjnych

Brokerzy innowacji, przedstawiciele instytutów naukowych, uczelni, izb rolniczych, Centrum Doradztwa Rolniczego, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa uczestniczyli w „Kiermaszu innowacyjnych inicjatyw” zorganizowanym 13 stycznia br. w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

B było to ważne wydarzenie ze względu na znaczenie doradztwa w kontaktach pomiędzy nauką a rolnikami, a także w związku z rozpoczynającym się właśnie III naborem wniosków o przyznanie pomocy na działanie „Współpraca” w ramach PROW 2014-2020.

Podczas spotkania instytuty naukowe nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaprezentowały swoje doświadczenia związane z aplikowaniem o środki w ramach działania „Współpraca” PROW 2014-2020, a następnie przedstawiły propozycje tematów na realizację projektu w ramach tego działania w oparciu o dotychczasowy dorobek.

Uczestniczący w spotkaniu podsekretarz stanu Ryszard Kamiński, wskazał na konieczność intensyfikacji działań oraz zwiększenia zaangażowania ośrodków doradztwa rolniczego w tworzenie i realizację projektów grup operacyjnych. Jest to szczególnie istotne w związku z trwającym do 21 lutego br. naborem wniosków w działaniu. Wice-minister Kamiński podkreślił kluczową rolę brokerów innowacji, jako łączników pomiędzy światem nauki, a praktyką rolniczą.

Kiermasz był również doskonałą okazją do prezentacji dobrych

praktyk związanych z aplikowaniem o środki przez istniejące już grupy operacyjne EPI.

Spotkanie przyczyniło się do skarżenia partnerów do realizacji

projektów. Było również doskonałą okazją do szerszego omówienia propozycji instytutów oraz do omówienia pomysłów na innowacyjne rozwiązania problemów i nawiązania kontaktów z przedstawicielami instytutów, co w konsekwencji może zainicjować powstanie nowych grup operacyjnych EPI.

Biuro Prasowe MRiRW

☎ 22 623 18 38

Zdjęcia: archiwum MRiRW

Uczestniczący w spotkaniu podsekretarz stanu Ryszard Kamiński, podkreślał kluczową rolę brokerów innowacji, jako łączników pomiędzy światem nauki a praktyką rolniczą

Kiermasz był również doskonałą okazją do prezentacji dobrych praktyk związanych z aplikowaniem o środki przez istniejące już grupy operacyjne EPI

Święto polskiej żywności

Polska Food Festival w Brukseli

Polska Food Festival to duże wydarzenie promujące polską kuchnię i regionalne produkty. Zorganizowane zostało w połowie grudnia ub. roku w muzeum starych samochodów, znajdującym się w samym sercu Brukseli. W inauguracji wzięli udział premier Mateusz Morawiecki oraz minister rolnictwa i rozwoju wsi Jan Krzysztof Ardanowski.

– Polska żywność jest smaczna, różnorodna i wytwarzana zgodnie z tradycjami narodowymi. Tak jak polskie jedzenie, to żadne na świecie nie jest takie dobre. Szanujemy innych, ale jemy polskie – powiedział premier.

– Nie bagatelizujemy innych, szanujemy innych, bo też mają wysoką kulturę kulinarną, ale polskie rolnictwo i polskie produkty są wyjątkowe – dodał minister Ardanowski.

Premier Mateusz Morawiecki podkreślił przy okazji rolę wprowadzonych przepisów dotyczących rolniczego handlu detalicznego, na mocy których korzyści odnoszą zarówno producenci jak i konsumenci, a jednocześnie promowana jest polska żywność.

– Dzielimy się tym, co potrafimy znakomicie robić. Produkty polskiego rolnictwa cieszą się dużą popularnością za granicą, a Polska staje się dużym zaopatrzeniowcem na świecie – podkreślił szef resortu rolnictwa.

– Prezentujemy i chwalimy się polską żywnością, by dotrzeć jak najszerszej i aby zabrzmiało w całej Europie: polscy rolnicy, polscy producenci wytwarzają żywność najwyższej jakości – dodał minister.

Polska żywność jest smaczna, różnorodna i wytwarzana zgodnie z tradycjami narodowymi. Mamy do zaoferowania wyjątkowe, nie-

powtarzalne produkty. Dbamy o właściwe oznaczenie jakości polskiej żywności. Daje to wybór i spełnia oczekiwania konsumentów. To

Wizyta premiera Tadeusza Morawieckiego i ministra rolnictwa Jana Krzysztofa Ardanowskiego na „Polska Food Festival”

szczególnie ważne, ponieważ polscy producenci mogą zaoferować dużo więcej, niż samo spełnianie oczekiwań – unikalną jakość oraz unikalny smak swoich produktów.

Bogactwo kulinarne kuchni polskiej, połączenie specyficznych cech związanych z poszczególnymi regionami kraju, z naturalnymi warunkami oraz wiedzą producentów powoduje, że mamy do zaoferowania wyjątkowe, niepowtarzalne produkty.

Ubiegłoroczna, druga edycja Polska Food Festival została zorganizowana przez Stałe Przedstawicielstwo RP w Brukseli przy współpracy m.in. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Polskiej Organizacji Turystycznej i Instytutu Polskiego w Brukseli. W trakcie festiwalu polscy producenci żywności prezentowali swoje wyroby, a samo wydarzenie łączył tradycyjny jar-

mark bożonarodzeniowy z koncertami, zimowymi warsztatami dla dzieci i innymi atrakcjami. Podczas festiwalu można też było spróbować m.in. polskich wędlin i kiełbas, nalewek, pieczywa, przetworów owocowych i słodczy.

Departament Promocji i Jakości

Żywności MRiRW

☎ 22 623 16 32

Zdjęcie: archiwum MRiRW

POLSKA ŻYWNOSĆ NA TARGACH W ABU DHABI

9-11 grudnia 2019 r. w Abu Dhabi, w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, odbyła się 10. edycja targów SIAL Middle East. Targi odbywały się w halach targowo-wystawienniczych Abu Dhabi National Exhibition Centre (ADNEC).

Tegoroczna edycja targów odbyła się pod patronatem wicepremiera i ministra ds. kancelarii prezydenta – Szejka Mansour bin Zayed Al-Nahyan, pełniącego również funkcję prezydenta *Abu Dhabi Agriculture and Food Authority (ADAFCA)*, instytucji Emiratu Abu Dhabi odpowiedzialnego m.in. za kwestie bezpieczeństwa żywności i rozwój rolnictwa w tym emiracie. SIAL Middle East 2019 zgromadził ok. 1 tys. wystawców pochodzących z ponad 30 krajów.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zorganizowało polskie stoisko pod hasłem *Poland tastes good (Polska Smakuje)*, na którym prezentowane były polskie produkty spożywcze wysokiej jakości, w tym wyróżnione znakiem *Poznaj Dobrą Żywność*, z oznaczeniem *Produkt Polski*, a także uczestniczące w europejskich systemach jakości (Rolnictwo Ekologiczne, Chronione Oznaczenie Geograficzne), takie jak np. soki owocowe, napoje, sery korycińskie, kawior ze ślimaka, przyprawy, zboża ekspandowane, suszone owoce i warzywa, mleko dla dzieci. Ponadto na targach zostało zorganizowane stoisko przez Stowarzyszenie Polskich Dystrybutorów Owoców i Warzyw „Unia Owocowa” w ramach programu promocji jabłek z UE *The power of flavor, vitamins and colors. Discover the quality of apples from Europe* oraz odnotowano ok. 10 indywidualnych polskich wystawców.

W ramach współpracy z miejscową ambasadą RP, zostało zorganizowanych szereg spotkań informacyjno-promocyjnych dotyczących m.in. dostępu do rynku, możliwości kooperacji czy perspektyw rozwoju handlu i współpracy. Placówka na bieżąco wspierała obecnych przedstawicieli polskich firm w kontaktach z potencjal-

nymi odbiorcami. Zorganizowano spotkania m.in. z następującymi instytucjami:

- Abu Dhabi Agriculture and Food Authority (ADAFSA),
- Department of the Economic Development Emiratu Abu Zabi (DED),
- Abu Dhabi Chamber of Commerce and Industry (ADCCI),
- Emirates Standardization Metrology Authority (ESMA),
- Arab Authority for Agriculture and Development (AAAD),
- DP World,
- RAQAM Consultancy.

Podczas wszystkich tych spotkań polskie firmy, wspólnie z przedstawicielami MRiRW, miały możliwość prezentacji swoich ofert eksportowych oraz dyskusji nt. możliwości

Pokazy kulinarne na polskim stoisku w czasie targów SIAL Middle East w Abu Dhabi

i rozwoju handlu na rynku ZEA dla danych wyrobów. Spotkania z ESMA, ADAFSA oraz firmą konsultacyjną RAQAM Consultancy dały możliwości pozyskania informacji na temat obowiązujących norm, wymogów, także certyfikacji, oznakowania, emirackich znaków jakości oraz wymogów dotyczących importu, jak również najbliższych planów w zakresie nowych regulacji dla żywności

Jeden z pokazów kulinarnych promujących polskie potrawy był dedykowany grupie żon ambasadorów akredytowanych w ZEA

i towarów rolnych, w tym halal. Placówka zorganizowała także spotkanie z dyrekcją jednej z największych w regionie sieci handlowych LULU Group.

Podczas wszystkich dni targowych we współpracy z Funduszem Promocji Mięsa Wołowego zostały prze-

prowadzone pokazy kulinarne promujące polskie potrawy, bazujące głównie na wołowinie serwowanej po polsku. Jeden z pokazów został specjalnie dedykowany grupie żon ambasadorów akredytowanych w ZEA, której prezydentem jest Bożena Rostek – małżonka ambasadora RP. W drugim dniu targów polskie stoisko odwiedziła misja handlowa grupy przedsiębiorców Związku „Polskie Mięso” oraz podsekretarz stanu w Ministerstwie Zmian Klimatu i Środowiska ZEA.

Stoisko narodowe podczas tego wydarzenia cieszyło się ogromnym zainteresowaniem odwiedzających targi. Przyszłoroczna, już 11. edycja targów SIAL Middle East, odbędzie się 8-10 września 2020 r. i Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ponownie

weźmie w niej udział.

Departament Promocji i Jakości Żywności MRiRW

☎ 22 623 16 32

Zdjęcia: archiwum MRiRW

POSIEDZENIE MINISTRÓW ROLNICTWA PAŃSTW UE

Minister rolnictwa i rozwoju wsi Jan Krzysztof Ardanowski uczestniczył w drugiej połowie grudnia ub. r. w posiedzeniu Rady Ministrów Rolnictwa i Rybołówstwa UE (AGRIFISH) – po raz pierwszy z udziałem nowego komisarza rolnego Janusza Wojciechowskiego.

W części rolnej Rady ministrowie omówili postępy prac nad reformą wspólnej polityki rolnej (WPR) pod przewodnictwem prezydencji fińskiej.

W swoim wystąpieniu minister Ardanowski podkreślił, że pomimo ponad rocznej dyskusji nad nowym kształtem WPR po 2020 r. nie widać przełomu, a wiele spraw jest nadal nierozwiązanych. Istotne rozstrzygnięcia w obszarze rolnym wymagają ustalenia wielkości budżetu na WPR, podczas gdy negocjacje wieloletnich ram finansowych nadal trwają. Oczekiwania Polski w zakresie modyfikacji ram prawnych WPR są nadal

aktualne i dotyczą listy spraw takich jak: wyłączenie małych gospodarstw z warunkowości, większa elastyczność w realizacji planu strategicznego, odpowiednia lista sektorów kwalifikujących się do wsparcia oraz możliwość przesuwania środków pomiędzy filarami WPR.

– *Potrzebna jest nowa wizja rozwoju rolnictwa – powiedział minister Ardanowski – gdyż są nowe wyzwania, których nikt z obecnych na sali ministrów nie kwestionuje. Natomiast zasady wsparcia bezpośredniego są archaiczne, sprzed 30 lat, oparte na plonach referencyjnych z tego okresu i liczbie zwierząt. To trzeba zmienić.*

– *Polska wizja rozwoju rolnictwa jest zbieżna z tą, którą przedstawił na tym posiedzeniu Rady komisarz Janusz Wojciechowski. Dotyczy ona aktywności wobec zmian klimatycznych, które są dotkliwe dla rolnictwa. Pojawia się wiele pytań: jak chronić obszary wiejskie przed wyludnianiem się oraz jak stworzyć mieszkającym tam ludziom warunki, by mogli żyć na odpowiednim poziomie?* – powiedział minister Ardanowski.

Ważne jest też wsparcie małych gospodarstw, nie tylko ze względu na ich produkcję i aktywność na obszarach wiejskich, aby te obszary utrzymać w stanie żywotnym, obok rozwijających się aglomeracji miejskich. Należy też stworzyć lepsze warunki dla młodych rolników by chcieli być rolnikami; problem jest szerszy i nie rozwiąże kwestii wymiany pokoleniowej oferowane wsparcie finansowe, ale stworzenie warunków do powstawania i rozwoju gospodarstw rolnych. Inne ważne kwestie do rozwiązania w polityce rolnej, które wskazał minister Ardanowski, to krótkie łańcuchy dostaw, uniezależnienie się Europy od importu białka roślinnego oraz postępujący problem degradacji gleb, ważny czynnik produkcji rolniczej dla następnych pokoleń.

Grudniowe posiedzenie AGRIFISH odbywało się pod przewodnictwem nowego komisarza rolnego Janusza Wojciechowskiego

Minister Ardanowski zachęcał ministrów do lepszej współpracy wokół takiej wizji rolnictwa, którą przedstawił komisarz Wojciechowski, bo to pozwoli problemy rolnictwa europejskiego lepiej rozwiązywać i być silniejszym partnerem również na arenie międzynarodowej.

O wyrównaniu dopłat bezpośrednich minister Ardanowski mówił nie tylko na posiedzeniu plenarnym Rady Ministrów, ale także podczas 7 spotkań bilateralnych, które miały miejsce na marginesie Rady.

Ministrowie rolnictwa państw bałtyckich popierają postulat wyrównania dopłat bezpośrednich, gdyż są w grupie państw o najniższym poziomie płatności dla rolników. Podkreślili podczas spotkania, że wobec nowych, jednakowych wyzwań stojących przed rolnictwem europejskim, nie ma uzasadnienia dla utrzymywania nierównych dopłat bezpośrednich.

Podczas spotkania z chorwacką ministrem rolnictwa Mariją Vuckovic minister Ardanowski zaapelował o otwartą dyskusję na temat dopłat bezpośrednich oraz sposobu i tempa ich wyrównania w UE. – *Kompromis*

w tej kwestii jest niezbędny jako część całego pakietu rolnego – powiedział polski minister rolnictwa.

W trakcie rozmowy z ministrem zrównoważonego rozwoju i turystyki Austrii Marią Patek minister Ardanowski podkreślił podobną strukturę rolnictwa z dużym udziałem małych gospodarstw rodzinnych w obu krajach oraz wysokim udziałem gospodarstw ekologicznych w Austrii. Przedstawił argumenty za wyrównaniem dopłat bezpośrednich, by w tej perspektywie zakończyć nielogiczny, niesprawiedliwy system dopłat, nie mający związku z nowymi wyzwaniami, zdefiniowanymi dla rolnictwa po 2020 r. Dla Austrii priorytetem jest utrzymanie żywotności wsi.

Podczas spotkania z ministrem rolnictwa Portugalii Marią do Ceu Albuquerque minister Ardanowski nawiązał do listu 7 ministrów rolnictwa UE w kwestii nie kontynuowania wyrównania dopłat bezpośrednich. W tym zakresie potrzebna jest dyskusja w oparciu o argumenty. Ministrowie zgodzili się, co do tego, że na realizację nowych celów po 2020 r. potrzebny jest odpowiedni budżet. Portugalia jest przeciwko cięciom budżetowym, gdyż nie zostaną zrealizowane cele WPR. Również konwergencja płatności bezpośrednich jest celem Portugalii, gdyż obecnie dopłaty są na poziomie 82% średniej UE.

W rozmowie z ministrem rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich Rumunii Adrianem Oros zaprezentowano zgodność ministrów w kwestii konieczności wyrównania dopłat bezpośrednich. Podkreślono, że ambicje środowiskowe nie mogą pogłębiać różnic w poziomie wsparcia pomiędzy krajami UE.

Minister rozwoju obszarów wiejskich i żywności Grecji Makis Voridis, kraju o najwyższych płatnościach bezpośrednich w UE, podczas rozmowy z ministrem Ardanowskim podkreślił potrzebę wspierania małych gospodarstw, które dominują w tym kraju, by utrzymać żywotność obszarów wiejskich.

Jan Krzysztof Ardanowski podczas spotkania z ministrem rolnictwa, żywności i leśnictwa Bułgarii Desislavą Tanevą, oprócz tematu wyrównania dopłat bezpośrednich, omówił na prośbę strony bułgarskiej szczegółowe, dodatkowe działania podjęte przez odpowiednie służby w zakresie kontroli mięsa drobiowego eksportowanego do Bułgarii.

Laury dla geodetów rolnych

Począwszy od 1970 r. resort rolnictwa, przy współudziale Stowarzyszenia Geodetów Polskich, organizuje Ogólnopolski Konkurs Jakości Prac Scaleniowych, którego celem jest popularyzacja scaleń gruntów, wymiana doświadczeń i promocja najlepszych stosowanych praktyk. Ogłoszenie wyników tego konkursu jest co-rocennie ważnym świętem geodezji rolnej oraz projektantów urzą-dzeniowo-rolnych.

Uroczystość, podczas której podsumowano ubiegłoroczną XLIII edycję, odbyła się pod koniec listopada ub. r. w Falentach i zgromadziła ok. 120 uczestników.

W seminarium podsumowującym uczestniczył podsekretarz stanu Rafał Romanowski. Udział w nim brali także: prezes Stowarzyszenia Geodetów Polskich prof. dr hab. inż. Janusz Walo, przewodniczący Zarządu Sekcji Geodezji Rolnej i Leśnej Stanisław Talerzowski, główny geodeta kraju Waldemar Izdebski oraz redaktor „Przeglądu Geodezyjnego” Ludmiła Pietrzak.

Zgodnie z danymi GUS, obszary wiejskie w Polsce stanowią ponad 93% powierzchni kraju, natomiast różnego rodzaju ekspertyzy zlecane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazują, że blisko 3 mln ha tych gruntów ma wadliwą

strukturę przestrzenną, w tym szczególnie niekorzystną tzw. pierwotną szachownicę gruntów, występującą w Polsce południowej, południowo-wschodniej i częściowo centralnej na powierzchni ok 1 mln ha.

Instrumentem służącym do poprawy wadliwej struktury przestrzennej gruntów, a tym samym uporządkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wpływającym na wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i zwiększenie konkurencyjności polskiego rolnictwa jest scalenie gruntów, realizowane jako zadanie z zakresu administracji rządowej, zlecane starostom oraz samorządom województw, ustawowo odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań scaleniowych przy pomocy Wojewódzkich Biur Geodezji i Terenów Rolnych.

Ogólnopolski Konkurs Jakości Prac Scaleniowych jest ważną formą

propagowania scaleń gruntów, jako instytucji przyczyniającej się do poprawy struktury przestrzennej gruntów na obszarach wiejskich, zapewniającej zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi oraz ochronę środowiska naturalnego. To także możliwość systematycznego doskonalenia jakości prowadzenia prac scaleniowych, promocja najlepszych stosowanych praktyk oraz wymiana doświadczeń pomiędzy jednostkami wykonującymi projekty scaleń gruntów, a zdobytych przy realizacji konkretnych projektów scaleń gruntów, finansowanych głównie ze środków wspólnotowych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Zgodnie z regulaminem konkursu, zatwierdzonym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, powołany został Główny Sąd Konkursowy, który oceniał projekty scaleń gruntów zakończone w latach 2017-2019, sfinansowane ze środków wspólnotowych oraz założenia do projektów scaleń gruntów obiektów, wpisanych na zatwierdzonej liście operacji realizowanych w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem

rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Przy ocenie nadesłanych projektów scaleń gruntów brano były pod uwagę kryteria, którym zostały nadane wartości punktowe – maksymalnie 100 pkt:

- za ocenę koncepcji gospodarczej projektu – maksymalnie 60 pkt;
- za trudności wykonania pracy spowodowane ukształtowaniem terenu, lokalizacją siedlisk, usytuowaniem użytków gruntowych, uciążliwością szachownicy gruntów i innymi warunkami miejscowymi – maksymalnie 10 pkt;
- za zastosowanie w pracach scaleń nowych technologii, postępu technicznego i organizacyjnego – maksymalnie 10 pkt;
- za przejrzystość, czytelność i estetykę operatu scaleńowego – maksymalnie 10 pkt;
- oraz za inne, dodatkowe okoliczności podnoszące jakość rozwiązania projektowego – maksymalnie 10 pkt.

Przy ocenie nadesłanych założeń do projektów scaleń gruntów brano były pod uwagę kryteria, którym zostały nadane wartości punktowe – maksymalnie 100 pkt:

- za ocenę koncepcji założeń do projektu scaleń – maksymalnie 80 pkt;
- za ilość punktów uzyskanych przy ocenie wniosków o przyznanie pomocy oraz pozycja na zatwierdzonej liście operacji – maksymalnie 10 pkt;
- za opracowanie analizy w formie graficznej i opisowej, w szczególności studium środowiskowego oraz karty informacyjnej przedsięwzięcia – maksymalnie 10 pkt.

Główny Sąd Konkursowy po dokonanej ocenie nadesłanych projektów scaleń gruntów, wykonanych przez Biura Geodezji i Terenów Rolnych, przyznał:

- I miejsce i nagrodę w wysokości

20 000 zł zespołowi geodetów Wojewódzkiego Biura Geodezji w Lublinie, pod kierownictwem geodety projektanta Szymona Skromaka, za wykonanie projektu scaleń gruntów obiektu Wojstawice, gm. Wojstawice, pow. chełmski o pow. 3063 ha;

- II miejsce i nagrodę w wysokości 16 000 zł zespołowi geodetów Podkarpackiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Rzeszowie, pod kierownictwem geodety projektanta Dariusza Dziedzica, za wykonanie projektu scaleń gruntów obiektu Wyszatyce, gm. Żurawica, pow. przemyski o pow. 1833 ha;
- III miejsce i nagrodę w wysokości 12 000 zł zespołowi geodetów Wojewódzkiego Biura Geodezji w Białymstoku, pod kierownictwem geodety projektanta Piotra Wróblewskiego, za wykonanie projektu scaleń gruntów obiektu Kottówka i inne, gm. Narew, pow. hajnowski o pow. 835 ha;
- wyróżnienie i nagrodę w wysokości 7000 zł zespołowi geodetów Wojewódzkiego Biura Geodezji w Lublinie, pod kierownictwem geodety projektanta Grzegorza Mazurka, za wykonanie projektu scaleń gruntów obiektu Białopole i inne, gm. Białopole, pow. chełmski o pow. 2924 ha.

Główny Sąd Konkursowy po dokonanej ocenie nadesłanych założeń do projektów scaleń gruntów, wykonanych przez Biura Geodezji i Terenów Rolnych, przyznał:

- I miejsce i nagrodę w wysokości 12 000 zł zespołowi geodetów Dolnośląskiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu, pod kierownictwem Marka Bittnera, za opracowanie założeń do projektu scaleń gruntów obiektu Mokreszów, gm. Świdnica, pow. świdnicki o pow. 1716 ha;
- II miejsce i nagrodę w wysokości 10 000 zł zespołowi geodetów Krakowskiego Biura Geodezji i Te-

renów Rolnych w Krakowie, pod kierownictwem Jarosława Taszakowskiego, za opracowanie założeń do projektu scaleń gruntów obiektu Przeginia, gm. Jerzmanowice-Przeginia, pow. krakowski o pow. 1182 ha;

- III miejsce i nagrodę w wysokości 8000 zł zespołowi geodetów Częstochowskiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Częstochowie, pod kierownictwem Małgorzaty Dobosz, za opracowanie założeń do projektu scaleń gruntów obiektu Widzów, gm. Kruszyna, pow. częstochowski o pow. 668 ha;
- wyróżnienie i nagrodę w wysokości 5000 zł zespołowi geodetów Podkarpackiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Rzeszowie, pod kierownictwem Henryka Subika, za opracowanie założeń do projektu scaleń gruntów obiektu Umieszcz, gm. Tarnowiec, pow. jasielski o pow. 417 ha.

Ponadto Główny Sąd Konkursowy po dokonanej ocenie nadesłanych założeń do projektów scaleń gruntów, wykonanych przez Biura Geodezji i Terenów Rolnych, przyznał wyróżnienia:

- zespołowi geodetów Wojewódzkiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Gdańsku, pod kierownictwem Katarzyny Chomyj, za opracowanie założeń do projektu scaleń gruntów obiektu Płocice, Lipuska Huta, gm. Lipusz, pow. kościerski o pow. 735 ha;
- zespołowi geodetów Wojewódzkiego Biura Geodezji w Łodzi, pod kierownictwem Marka Świątka, za opracowanie założeń do projektu scaleń gruntów obiektu Kruplin, gm. Nowa Brzeźnica, pow. pajęczański o pow. 1022 ha.

Departament Gospodarki Ziemią MRiRW

☎ 22 623 18 41

Zdjęcie: fotolia

Miliardy dla polskiej wsi

z PROW 2014-2020

W rolnictwie trudno produkować więcej, lepiej i bardziej opłacalnie bez dokonywania inwestycji. By się rozwijać, potrzebny jest kapitał. Szansę na jego pozyskanie daje gospodarstwom i firmom działającym na terenach wiejskich unijny Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. W ramach jego trzeciej edycji, na lata 2014-2020, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przekazała na rozwój polskiej wsi do grudnia 2019 r. łącznie 23,28 mld zł.

Z funduszy oferowanych z budżetu PROW 2014-2020 skorzystało do grudnia ubiegłego roku blisko 960 tys. beneficjentów, w tym m. in.: rolnicy, agropodsiębiorcy, grupy producentów rolnych, samorządy lokalne.

Rolnicy sięgali głównie po środki inwestycyjne na modernizację swoich gospodarstw. Na ten cel ARiMR przekazała 13,5 tys. rolnikom łącznie 2,32 mld zł. Za te pieniądze przeprowadzili oni blisko trzy i pół tysiąca inwestycji budowlanych, kupili ponad 47 tys. maszyn i urządzeń rolniczych, w tym około 4 tys. ciągników. Ponad 15 tys. rolników otrzymało blisko 742 mln zł na re-

strukturyzację małych gospodarstw.

Poprawie efektywności gospodarowania na wsi służą również pieniądze przeznaczone na start dla młodych rolników także z PROW 2014-2020. Premie na rozpoczęcie działalności rolniczej do grudnia 2019 r. uzyskało 11,6 tys. z nich. Łącznie w ramach trzeciej edycji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ARiMR wypłaciła z tego tytułu 972 mln zł.

Budowaniu przewagi konkurencyjnej w produkcji rolno-spożywczej sprzyja m.in. organizowanie się rolników w grupy oraz dążenie zarówno producentów żywności, jak i przetwórców do poprawy jakości oferowanych do sprzedaży produk-

tów. ARiMR z PROW 2014-2020 wsparła finansowo ponad 1000 grup producentów oraz ponad 10 tys. beneficjentów uczestniczących w systemach jakości.

Z PROW udzielana jest także pomoc rolnikom, którzy ponieśli straty w produkcji w wyniku klęsk, np. suszy czy afrykańskiego pomoru świń, a także tym, którzy chcą zabezpieczyć swoje gospodarstwa przed skutkami tego typu zdarzeń. Na takie inwestycje ARiMR przekazała w sumie blisko 38 mln zł.

Wieś, obok swej tradycyjnej roli producenta żywności, zyskuje także na znaczeniu jako przestrzeń działalności gospodarczej niezwiązanej bezpośrednio z rolnictwem. Wsparciem dla rozwoju przedsiębiorczości na wsi są także unijne programy pomocowe. Z realizowanego obecnie PROW pomoc na rozpoczęcie działalności pozarolniczej otrzymało ponad 5 tys. mieszkańców terenów wiejskich, na rozwój usług dla rolnictwa – 2,3 tys. podmiotów, a na rozwój przetwórstwa i marketingu – 457 przetwórców.

Za pieniądze z PROW 2014-2020 rolnicy m.in. kupili ponad 47 tys. maszyn i urządzeń rolniczych, w tym ok. 4 tys. ciągników

Zachętą do pozostania na terenach wiejskich, jak i do przeprowadzki na nie jest rozwój infrastruktury poprawiającej jakość życia na wsi. I to się dzieje. Przy wykorzystaniu funduszy z PROW 2014-2020 wybudowano lub zmodernizowano 37 lokalnych oczyszczalni ścieków, ponad 6 tys. przydomowych oczyszczalni ścieków, blisko 500 km sieci wodociągowej i blisko tysiąc kilometrów sieci kanalizacyjnej, 57 targowisk i innych obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów, ponad 3 tys. km dróg lo-

kalnych, 377 km ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, 3,3 tys. obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a także świetlic wiejskich, domów kultury i obiektów zabawkowych.

Z budżetu PROW 2014-2020 finansowane są nie tylko inwestycje infrastrukturalne na wsi. Dzięki wypłacanym co roku z tego programu płatnościom obszarowym bezpośrednio wspierana jest produkcja rolnicza, w tym ekologiczna, a także ochrona środowiska i prace zalesieniowe.

W ramach PROW 2014-2020 ARiMR przekazała na konta beneficjentów do grudnia 2019 r. łącznie 23,28 mld złotych

Rolnicy, którzy gospodarują na terenach o niekorzystnych warunkach naturalnych, otrzymują płatności ONW. Mają one na celu zapobieganie wyludnianiu się tych obszarów i zatracaniu ich rolniczego charakteru. Od początku realizacji PROW 2014-2020 do grudnia 2019 r. ARiMR wypłaciła z tego tytułu dla ponad 945 tys. gospodarzy łączną kwotę 5,9 mld zł.

Z kolei z płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych korzysta co roku ponad 94 tys. rolników. Dopłaty te stanowią zachętę do ochrony przyrody przy zastosowaniu metod wykraczających poza zwykłą dobrą praktykę rolniczą. Mają na celu ochronę i zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych, zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, ochronę gleb i wód oraz różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich. Na te płatności przeznaczono z programu w sumie ponad 3,6 mld zł.

Z unijnych środków wspierane jest także rolnictwo ekologiczne oraz rozwój obszarów leśnych. Z dofinansowania na rolnictwo ekologiczne skorzystało 26,7 tys. rolników. ARiMR wypłaciła im wsparcie w łącznej wysokości 1,25 mld zł. Dzięki środkom przekazanym przez Agencję zalesiono 3,6 tys. ha użytków rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa, a płatności z tytułu zalesiania i utrzymania terenów zalesionych otrzymuje 17,4 tys. rolników.

Budżet PROW 2014-2020 wynosi ponad 13,6 mld euro. Wśród województw, które wykorzystają największą pulę środków z tego programu, znajdują się: mazowieckie, wielkopolskie, podlaskie oraz lubelskie.

Dobry czas dla kół gospodyń wiejskich

Są jedyną organizacją skupiającą kobiety z obszarów wiejskich łączącą wszystkie generacje – babcie, mamy, córki, wnuczki. Kobiety wyjątkowe: przedsiębiorcze, utalentowane i pomysłowe. Kółta gospodyń wiejskich przeżywają dziś renesans. W swojej aktywności mogą liczyć także na pomoc Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Organizują życie kulturalne gmin, popularyzują lokalne tradycje i zwyczaje, pielęgnują dziedzictwo kulinarne małych ojczyzn, a przede wszystkim budują społeczne więzi, w zindywidualizowanym świecie pokazują siłę wspólnoty. Niewiele jest organizacji społecznych, które przetrwały próbę czasu. Kółom gospodyń wiejskich, z ich 150-letnią historią, nie tylko to się udało, one świetnie odnalazły się w dzisiejszych czasach. A dodatkowo z pomocą państwa zyskały nowe możliwości działania.

Nowa ustawa o *kółach gospodyń wiejskich*, umożliwiająca im prowadzenie działalności gospodarczej, a także korzystanie z dofinansowania, wyzwoliła wielką kobiecą energię na wsi. Od 29 listopada 2018 r., czyli od dnia wejścia w życie nowych przepisów, do grudnia 2019 r. powstało ponad 5,8 tys. nowych kół. Łącznie w prowadzonym przez ARiMR rejestrze wpisano 8780 tego typu stowarzyszeń. Najwięcej z nich zarejestrowano w Wielkopolsce – 1350, na Lubelszczyźnie – 1136 i na Mazowszu – 1105.

Na prężne prowadzenie swojej działalności gospodynie mogą otrzymać dotację z Agencji. I pieczołowicie z tego korzystają. Od 2018 r. złożyły wnioski o dofi-

nansowanie na łączną kwotę ponad 46 mln zł. W ubiegłym roku ARiMR przekazała kółom ponad 29,6 mln zł.

Wysokość dotacji dla koła uzależniona jest od liczby jego człon-

ściej na realizację zadań związanych z działalnością społeczno-wychowawczą oraz oświatowo-kulturalną. Prawie jedna czwarta środków pożytkowanych jest na rozwój kultury ludowej, a w szczególności kultury lokalnej, w tym zakup strojów ludowych. Kółta promują również przedsiębiorczość swoich członków. Na ten cel w 2018 r. przeznaczyły ponad 15 proc. otrzymanego dofinansowania, m.in. na zakup wyposażenia AGD, artykułów kuchennych i spożywczych.

Koła m.in. promują przedsiębiorczość swoich członków. Na zdjęciu: stoisko Koła Gospodyń Wiejskich ze wsi Tymianki-Bucie na jednej z imprez terenowych

ków. I wynosi: 3 tys. zł – dla koła liczącego nie więcej niż 30 członków, 4 tys. zł – jeśli koło skupia od 31 do 75 członków i 5 tys. zł – w przypadku, gdy koło tworzy ponad 75 osób. O ile z najwyższej kwotowo dotacji skorzystało w 2018 r. 99 stowarzyszeń, to w 2019 r. było już ich 268.

Otrzymane fundusze koła gospodyń wiejskich przeznaczają najczę-

Wyjątkowa organizacja z długą, piękną historią i wielkim potencjałem na przyszłość. I może właśnie dlatego w szeregi kół gospodyń wiejskich coraz częściej garną się również panowie.

Biuro Prasowe ARiMR

☎ 22 318 40 90

Zdjęcie: archiwum MRiRW

Działania KOWR w 2019 r.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa to instytucja rolna realizująca zadania ściśle określone w ustawie z 10 lutego 2017 r. o *Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa*. Należy do nich m. in.: tworzenie i poprawa struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych, sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad spółkami o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, wdrażanie innowacyjności w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym, stabilizacja rynków rolnych oraz promocja polskiej żywności w kraju i za granicą

■ Gospodarowanie nieruchomościami rolnymi

Do kluczowych zadań KOWR należy gospodarowanie nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz gruntami będącymi w obrocie prywatnym, głównie poprzez dzierżawę i sprzedaż. W Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa pozostaje ponad 1,365 mln ha gruntów, z tego ponad 1 mln ha jest w dzierżawie. W 2019 r. wydzierżawiono prawie 43 tys. ha gruntów Zasobu WRSP, a sprzedano prawie 3,6 tys. ha. KOWR przekazuje także nieodpłatnie grunty samorządom na cele związane: z budową dróg, gospodarowaniem odpadami komunalnymi oraz na kulturę, edukację, sport i pomoc społeczną.

W ramach realizacji ustawy z 11 kwietnia 2003 r. o *kształtowaniu ustroju rolnego* KOWR przyjmuje

wnioski o wyrażeniu zgody na nabycie nieruchomości rolnych i wydaje decyzje administracyjne. Działania te chronią ziemię rolną przed spekulacyjnym wykupem, a także wzmacniają gospodarstwa rodzinne. W 2019 r. KOWR wydał przeszło 13,7 tys. decyzji administracyjnych: ponad 12 tys. to decyzje pozytywne, ok. 150 to decyzje negatywne i 1,5 tys. to decyzje o umorzeniu postępowania.

■ Nadzór nad spółkami o szczególnym znaczeniu

Innym ważnym zadaniem KOWR jest wykonywanie praw z udziałów w stosunku do 40 spółek hodowli roślin i zwierząt o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej. Podstawową rolą tych podmiotów jest kreowanie i upowszechnianie

postępu biologicznego w polskim rolnictwie, który uważany jest za najistotniejszy czynnik wzrostu efektywności rolniczej, zarówno z punktu widzenia ilości, jak i jakości produktów rolnych. Spółki te dysponują cennym materiałem genetycznym roślin i zwierząt gospodarskich, który w postaci nowych odmian roślin oraz kolejnych pokoleń zwierząt hodowlanych jest dostępny dla krajowego rolnictwa. Można wydzielić 3 grupy spółek: hodowli roślin (8), hodowli zwierząt (19), hodowli koni i stada ogierów (13).

Własnością spółek hodowli roślin ogółem jest 320 odmian roślin rolniczych oraz 371 odmian roślin warzywnych. Obecnie spółki posiadają 48,2% odmian roślin rolniczych i 59,5% odmian roślin warzywnych pochodzących z krajowej hodowli wpisanych w rejestrze odmian.

Podstawowym celem pracy hodowlanej prowadzonej w spółkach zajmujących się hodowlą zwierząt jest produkcja materiału zarodkowego w celu doskonalenia populacji masowej zwierząt gospodarskich. Hodowlę bydła mlecznego prowadzi w chwili obecnej 36 spółek, w których utrzymuje się prawie 27 tys. krów. Jednak Ośrodki Hodowli Za-

Jednym z zadań KOWR jest nadzór nad spółkami hodowli roślin i zwierząt o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej. Wśród nich wydzielono 3 grupy spółek: hodowli roślin, hodowli zwierząt oraz hodowli koni i stada ogierów

rodowej to nie tylko bydło mleczne, ale również coraz bardziej popularna hodowla bydła ras mięsnych oraz hodowla owiec czy świń.

Najbardziej rozpoznawalna jest hodowla koni, prowadzona w 13 spółkach samodzielnych oraz 6 jednostkach funkcjonujących w strukturach innych spółek. Pogłowie w tych jednostkach to ok. 3 tys. sztuk koni w 9 rasach, a praca hodowlana prowadzona jest w oparciu o 938 klaczy elitarnych.

■ Działania innowacyjne w rolnictwie

Innowacje to klucz do postępu w każdej dziedzinie. Obecnie KOWR pracuje nad projektem Platforma Żywnościowa. Głównym celem projektu jest utworzenie platformy handlu (giełdy), która umożliwi

uczestnikom rynku rolno-spożywczego zawieranie kontraktów typu SPOT, a w dalszej perspektywie – kontraktów terminowych. Platforma jest projektem strategicznym ujętym w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”. Projekt jest finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu „Gospostrateg” oraz realizowany przez konsorcjum, którego liderem jest KOWR.

Innym projektem, w który zaangażowany jest KOWR, jest opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności. Projekt jest realizowany przez konsorcjum, którego liderem jest Federacja

Polskich Banków Żywności. KOWR jest jednym ze współkonsorcjantów.

KOWR pracuje również nad wykorzystaniem teledetekcji do zarządzania Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa. Obecnie zakończony został etap pilotażowy, którego celem było wykonanie badań naukowych i prac rozwojowych wykorzystujących teledetekcję satelitarną w rolnictwie poprzez monitorowanie suszy rolniczej, detekcję i monitorowanie wymoknięć oraz wymarznąć roślin uprawnych na podstawie synergii danych satelitarnych, meteorologicznych i termicznych.

■ Promocja żywności w kraju i za granicą

KOWR prowadzi działania promocyjne mające na celu zwiększenie konkurencyjności polskiej żywności na rynku rodzimym i zagranicznym. Na mocy ustawy o *funduszach promocji produktów rolno-spożywczych*, utworzono 10 odrębnych funduszy promocji, reprezentujących poszczególne branże sektora rolno-spożywczego. W 2019 r., zgodnie z powierzonymi kompetencjami, Dyrektor Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa wydał ponad 900 decyzji w zakresie udzielenia i wypłaty wsparcia, udzielił wsparcia finansowego na realizację zadań finansowanych ze środków Funduszy Promocji na kwotę niemal 70 mln zł i rozliczył realizację zadań w kwocie ponad 30 mln zł.

W celu budowania patriotyzmu konsumenckiego oraz zwiększenia liczby konsumentów żywności wysokiej jakości, tradycyjnej i ekologicznej KOWR prowadzi intensywne działania na poziomie ogólnopolskim i regionalnym, mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych oraz metod ich produkcji. We współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi realizowana jest kampania promująca oznaczenie „Produkt polski” skierowana do konsumentów oraz

producentów żywności. Drugim oznaczeniem, na które w 2019 r. zwrócono szczególną uwagę, jest unijny certyfikat „Rolnictwo ekologiczne”. W okresie od września do listopada zrealizowano kampanię „Produkt ekologiczny” informującą i promującą to oznaczenie wśród konsumentów.

KOWR jest również główną instytucją wdrażającą instrumenty polityki promocji w sektorze rolno-żywnościowym na rynkach zagranicznych. Działania podejmowane przez KOWR mają na celu budowanie silnej marki polskich produktów żywnościowych na całym świecie, a znakiem rozpoznawczym jest hasło „Polska smakuje” – „Poland tastes good”.

KOWR podejmuje wiele działań, zarówno w kraju jak i za granicą, promujących polską żywność. Znakiem rozpoznawczym jest hasło „Polska smakuje” – „Poland tastes good”

nościowych na całym świecie, a znakiem rozpoznawczym jest hasło: „Polska smakuje” – „Poland tastes good”. Działania te wykonuje się w oparciu o ogólny i wspólny przekaz, że polska żywność jest wysokiej jakości, bezpieczna, naturalna oraz smaczna.

W ramach swoich zadań promocyjnych KOWR, organizuje m. in.: misje gospodarcze oraz stoiska narodowe na zagranicznych targach spożywczych. Polscy przedsiębiorcy mają możliwość zaprezentowania swojej oferty nie tylko w krajach unijnych, ale również na tzw. rynkach perspektywicznych, na których pol-

skie produkty rolno-spożywcze dopiero się pojawiają.

Polscy przedsiębiorcy otrzymują także pomoc w kwestiach organizacji wizyt w punktach handlowych oraz spotkań biznesowych z zagranicznymi kontrahentami. W 2019 r. KOWR, wraz z polskimi przedsiębiorcami, wziął udział w największych targach rolno-spożywczych w 17 krajach na świecie, głównie azjatyckich.

KOWR jest również inicjatorem oraz organizatorem przyjazdowych misji gospodarczych zagranicznych importerów do Polski. Aranżuje spo-

tkania biznesowe z potencjalnymi polskimi kontrahentami. Podczas różnego rodzaju wydarzeń, w ramach promocji polskiej żywności i tradycji kulinarnej, organizuje także pokazy kulinarne.

■ Interwencje rynkowe

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa monitoruje i kontroluje oraz prowadzi sprawozdawczość (m. in. dla Komisji Europejskiej i MRiRW) na rynkach: mleka i produktów mleczarskich, wina, cukru oraz w zakresie odnawialnych źródeł energii. KOWR powierzono zadania dotyczące monitorowania i nadzorowa-

nia upraw tytoniu oraz produkcji i zbytu surowca tytoniowego w Polsce, w celu ograniczania nielegalne-

W sezonie 2018/2019 pomoc z KOWR otrzymało ok. 35 tys. pszczelarzy

go obrotu surowcem tytoniowym oraz produkcji i obrotu wyrobami tytoniowymi. Obecnie w Rejestrze producentów Surowca Tytoniowego wpisanych jest ponad 4,6 tys. producentów, wykreślonych zostało 585, a powierzchnia upraw tytoniu to ponad 10,6 tys. ha.

W zakresie realizacji mechanizmu wspólnej polityki rolnej „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w sezonie 2018/2019 podpisano 377 umów z podmiotami uprawnionymi (Związki Pszczelarskie, Koła, Stowarzyszenia, Zrzeszenia). Złożono 366 wniosków o refundację, spośród których rozpatrzono 365 na kwotę prawie 25 mln zł. Końcowymi odbiorcami wsparcia są pszczelarze oraz producenci produktów pszczelich posiadający rodziny pszczele. W sezonie 2018/2019 pomoc otrzymało ok. 35 tys. pszczelarzy. W sezonie 2019/2020 – 98 podmiotów uprawnionych złożyło 443 projekty.

■ Program dla szkół

Zadaniem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jest administrowanie „Programem dla szkół”, dzięki któremu propagowane są wśród

do końca czerwca 2019 r. W wyniku realizacji Podprogramu 2018 pomoc żywnościowa została przekazana w formie ponad 4,9 mln paczek żywnościowych i 1,4 mln posił-

Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych, w tym Poddziałanie 3.1 „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” oraz Poddziałanie 3.2 „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”. Poddziałanie 3.1 ma na celu zwiększenie uczestnictwa rolników w unijnych i krajowych systemach jakości. Pomoc jest związana z refundacją kosztów wynikających z przystąpienia do systemu jakości. Dotychczas przeprowadzonych zostało 5 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w ramach których złożono ogółem 3743 wniosków, w tym w 2019 r. złożono 308 wniosków o przyznanie pomocy i wydano 135 decyzji o przyznaniu pomocy. W 2019 r. beneficjenci złożyli 1469 wniosków o płatność oraz zostało wydanych 1159 decyzji przyznających płatność na kwotę ponad 1,3 mln zł.

Poddziałanie 3.2 obejmuje wsparcie operacji w zakresie informacji i promocji produktów wysokojakościowych, podejmowanych przez uczestników systemów jakości, tj. przez grupy producentów składające się co najmniej z dwóch producentów, którzy wytwarzają produkty rolne lub środki spożywcze przeznaczone do spożycia przez ludzi w ramach systemów jakości. W 2019 r. zostały zrealizowane wnioski beneficjentów o płatność na kwotę ok. 9,7 mln zł.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje bardzo różnorodne zadania, wynikające z polityki rolnej państwa, które mają służyć rolnictwu, a przede wszystkim rolnikom. Wiele z nich już wykonał, niektóre są w trakcie realizacji, na kolejne czeka, by wspierać polskie rolnictwo.

Wydział Medialny i Rzecznik Prasowy

KOWR

☎ 22 376 78 83

Zdjęcia: archiwum KOWR, fotolia

Zadaniem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jest również administrowanie „Programem dla szkół”...

dzieci zdrowe nawyki żywieniowe w oparciu o dietę bogatą w owoce, warzywa, soki oraz mleko i jego przetwory. Program obejmuje nie tylko dostawę produktów, ale również organizację zajęć edukacyjnych dotyczących zdrowego odżywiania.

Budżet na realizację „Programu dla szkół” w Polsce w roku szkolnym 2018/2019 wynosił łącznie 234,11 mln zł, w tym 106,01 mln zł z budżetu UE oraz 128,10 mln zł z budżetu krajowego. W komponentcie owocowo-warzywnym uczestniczyło ok. 12,4 tys. szkół podstawowych oraz ok. 1,8 mln dzieci, a w komponentcie mlecznym ok. 12,7 tys. szkół podstawowych oraz ok. 1,8 mln dzieci.

■ Realizacja POPŻ

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonuje zadania w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020. Dystrybucja żywności w Podprogramie 2018 rozpoczęła się w miesiącu dostarczenia artykułów spożywczych, tj. w październiku i trwała

ków do ponad 1,38 mln osób najbardziej potrzebujących, zakwalifikowanych do objęcia Programem. Do magazynów organizacji partner-

... oraz wykonywanie zadań w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020

skich wykonawcy dostarczyli ponad 38,5 tys. ton 21 artykułów spożywczych, o łącznej wartości 195,9 mln zł.

■ Systemy jakości produktów rolnych

W ramach zadań delegowanych z ARiMR, KOWR realizuje działanie

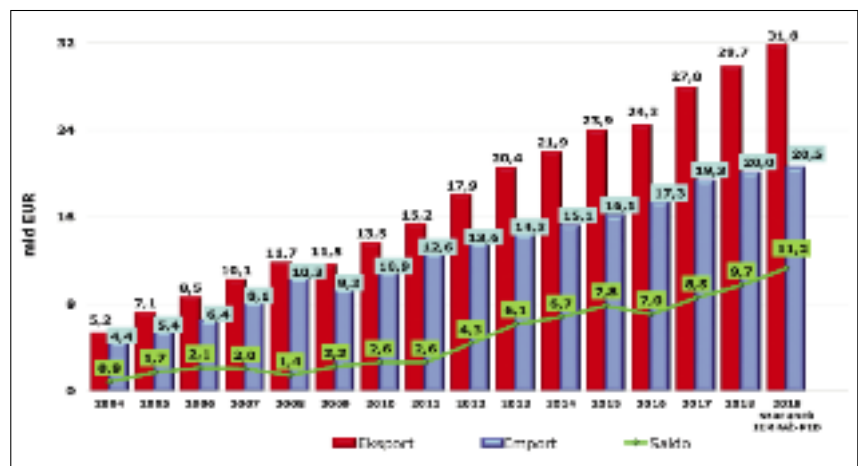
Rośnie eksport polskiej żywności

Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi w okresie styczeń-październik 2019 r.

Od początku 2019 r. kontynuowana była wzrostowa tendencja w eksporcie towarów rolno-spożywczych z Polski. Wartość eksportu towarów rolno-spożywczych w okresie styczeń-październik 2019 r. wyniosła 26,1 mld euro i była o 5,5% większa niż rok wcześniej. Jednocześnie import ukształtował się na poziomie 17,4 mld euro, o 5,1% wyższym. W rezultacie dodatnie saldo wymiany handlowej zwiększyło się o 6,2%, do 8,6 mld euro.

W całym 2019 r. wpływy z eksportu produktów rolno-spożywczych mogły osiągnąć rekordowy poziom 31,8 mld euro, o blisko 7% wyższy niż w 2018 r. Wydatki na import prawdopodobnie zwiększyły się o 2,4%, do 20,5 mld euro.

Polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi w latach 2004-2019

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2019 r. dane wstępne. Saldo obliczono na podstawie danych z dokładnością do kilku miejsc dziesiętnych.

Wzrost wpływów uzyskanych z eksportu towarów rolno-spożywczych w 2019 r. znacznie przewyższał wzrost wydatków ponoszonych na import, co spowodowało, że

dodatnie saldo handlu zagranicznego mogło osiągnąć poziom 11,2 mld euro (wobec 9,7 mld euro w 2018 r.)¹.

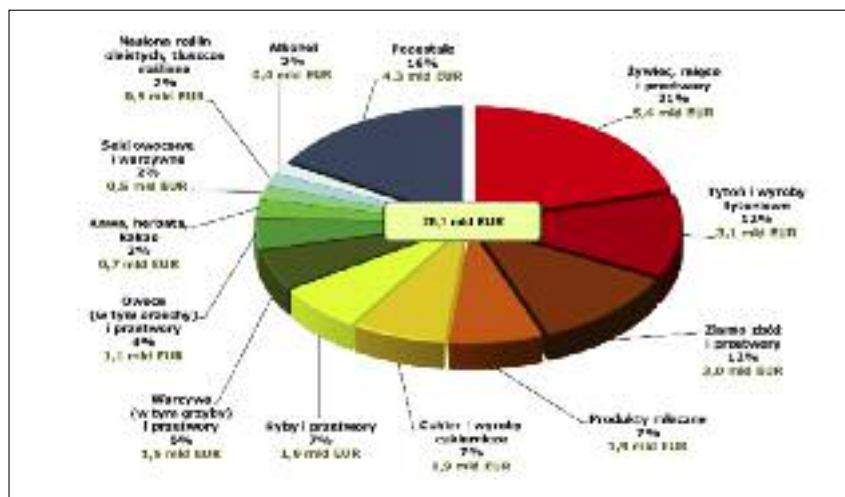
■ Ekspert towarów rolno-spożywczych z Polski

Główną pozycję w strukturze towarowej polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych zajmuje żywiec, mięso i jego przetwory. Ta grupa asortymentowa w okresie dziesięciu miesięcy 2019 r. stanowiła 21% wartości polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych, tj. 5,4 mld euro, o 2% więcej niż w tym samym okresie 2018 r. Dominującą pozycję w wywozie tej grupy asortymentowej zajmowało mięso czerwone wraz z przetworami (58% udziału w wartości).

W strukturze towarowej eksportu rolno-spożywczego po 12% udziału stanowiły: tytoń i wyroby tytoniowe (3,1 mld euro, wzrost wartości wywozu o 10% w odniesieniu do dziesięciu miesięcy 2018 r.) oraz ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne (3,0 mld euro, wzrost o 3%). Produktów mlecznych (z 7% udziałem w wartości eksportu) wywieziono za 1,9 mld euro, o 1,5% więcej niż przed rokiem. Znaczący udział w przychodach z eksportu generowała także sprzedaż zagraniczną cukru i wyrobów cukierniczych (1,9 mld euro, wzrost o 7%), ryb i ich przetworów (1,8 mld euro, wzrost o 5,5%), a także warzyw łącznie z przetworami (1,5 mld euro, wzrost o 5%) i owoców łącznie z przetworami (1,1 mld euro, spadek o 2%).

Głównym partnerem handlowym Polski pozostaje Unia Europejska. W okresie styczeń-październik 2019 r. dostawy do krajów UE stanowiły około 81% przychodów uzyskanych z eksportu towarów rolno-spożywczych (21,2 mld euro). Najważniejszym partnerem handlowym Polski były Niemcy. Ekspert do tego kraju wyniósł 6,2 mld euro i był o 5% większy niż w okresie dziesięciu miesięcy 2018 r. Ważnymi odbiorcami polskich artykułów rolno-spożywczych były także: Wielka Brytania (2,3 mld euro), Ni-

Struktura towarowa polskiego eksportu rolno-spożywczego w okresie styczeń-październik 2019 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

derlandy (1,7 mld euro), Włochy i Francja (po 1,4 mld euro) oraz Czechy (1,2 mld euro).

Do krajów pozaunijnych w okresie styczeń-październik 2019 r. wyeksportowano z Polski produkty rolno-spożywcze o wartości 4,8 mld euro wobec 4,3 mld euro rok wcześniej. Ekspert do krajów Wspólnoty Niepodległych Państw ukształtował się na poziomie 1,3 mld euro, o 17% wyższym niż w okresie styczeń-październik 2018 r.

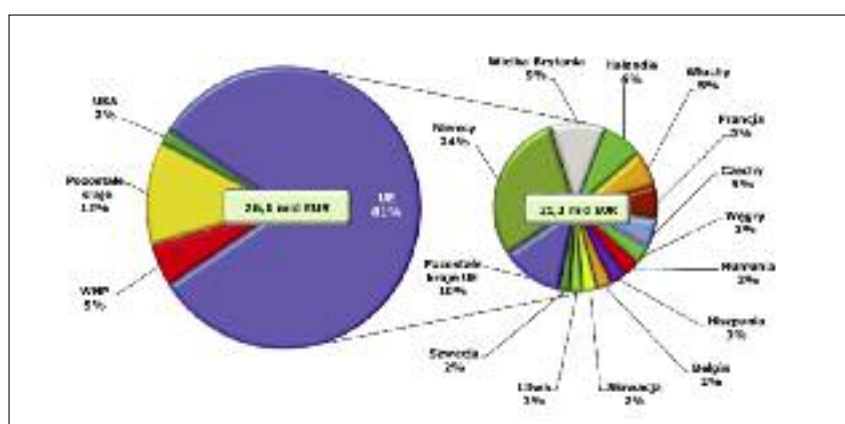
Na Ukrainę wywieziono produkty o wartości 483 mln euro, do Federacji Rosyjskiej – 469 mln euro, a na Białoruś – 214 mln euro. Ekspert do pozostałych krajów (spo-

za UE i WNP) wyniósł 3,6 mld euro i był o 12% większy niż przed rokiem. Znaczącymi odbiorcami spośród tej grupy państw były Stany Zjednoczone, do których sprzedano towary rolno-spożywcze o wartości 473 mln euro oraz Arabia Saudyjska (237 mln euro), Izrael (203 mln euro), Chiny (174 mln euro) i Norwegia (158 mln euro)

■ Import towarów rolno-spożywczych do Polski

Wartość polskiego importu² artykułów rolno-spożywczych w okresie styczeń-październik 2019 r. wyniosła 17,4 mld euro wobec 16,6 mld euro w tym samym okresie 2018 r. (wzrost o 5%). Tak jak w przypadku

Struktura geograficzna polskiego eksportu rolno-spożywczego w okresie styczeń-październik 2019 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

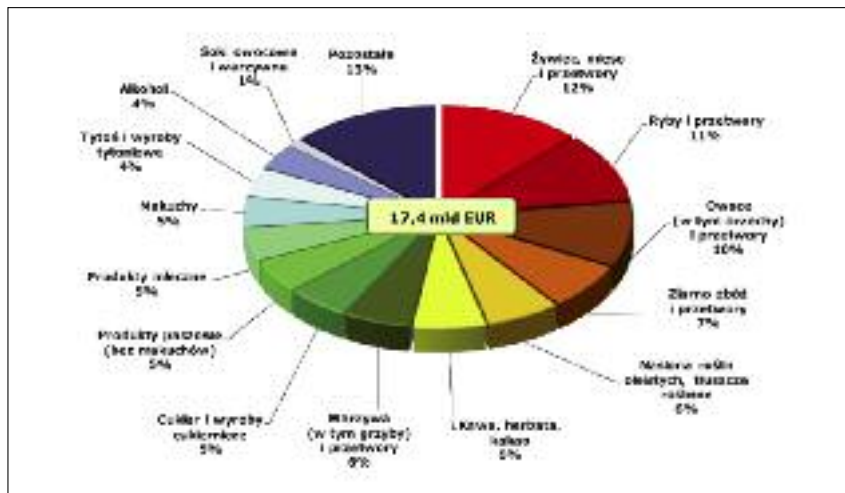
eksportu, najważniejszym partnerem Polski w imporcie towarów rolno-spożywczych jest UE. W okresie dziesięciu miesięcy 2019 r. z Unii Europejskiej do Polski zaimportowano produkty rolno-spożywcze o łącznej wartości 14,0 mld euro (wobec 13,6 mld euro w analogicznym okresie 2018 r.).

rolno-spożywcze przywożone są głównie z Niemiec. Ich wartość w analizowanym okresie 2019 r. wyniosła 4,1 mld euro, o 1% więcej niż rok wcześniej. Udział Niemiec w wartości całego polskiego importu rolno-spożywczego wyniósł 23%. Znaczący udział w imporcie (12%) miały również Niderlandy (2,0 mld

chy, Francja i Szwecja (po 0,7 mld euro).

Produktami rolno-spożywczymi, które generowały największe wydatki na import w okresie dziesięciu miesięcy 2019 r. były: żywiec, mięso i przetwory (2,2 mld euro), ryby i przetwory (1,8 mld euro), owoce i przetwory (1,7 mld euro), ziarno zbóż i przetwory (1,2 mld euro), nasiona roślin oleistych i tłuszcze roślinne oraz kawa, herbata i kakao (po 1,1 mld euro), a także warzywa i przetwory (1,0 mld euro). W okresie styczeń-październik 2019 r. łączne wydatki poniesione na import wymienionych produktów stanowiły 58% wartości przywozu towarów rolno-spożywczych.

Struktura towarowa importu rolno-spożywczego w okresie styczeń-październik 2019 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W ogólnej wartości importu towarów rolno-spożywczych do Polski udział państw członkowskich UE wyniósł 80% wobec 82% w 2018 r. Importowane do Polski artykuły

euro). Na dalszych pozycjach pod względem udziału w wartości importu (po około 4-5%) znajdowały się: Hiszpania, Belgia i Dania (po około 0,9 mld euro) oraz Włó-

Biuro Analiz i Strategii KOWR

☎ 22 376 73 11

Zdjęcia: fotolia

¹ Handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi w 2019 r. według opracowania Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi. Stan i Perspektywy, nr 50, wrzesień 2019, IERiGŻ-PIB, MRiRW.

² W odniesieniu do poszczególnych krajów i ugrupowań import policzono według kraju wysyłki.

Biuletyn informacyjny nr 1/2020 (221). Wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Redagowany pod kierunkiem Małgorzaty Książyk przy współpracy z kolegium redakcyjnym w składzie: Wojciech Adamczyk, Joanna Czaban, Joanna Czapla, Jerzy Dąbrowski, Nina Dobrzyńska, Agnieszka Fido-Chmielewska, Joanna Gierulska, Monika Grązka, Waldemar Guba, Robert Jakubik, Magdalena Józeficka, Agnieszka Kłodkowska-Cieślakiewicz, Adam Kraina, Michał Rzytki, Joanna Warowny, Magdalena Zasepa.

Opracowywany przez zespół w składzie: Ewa Jaroszewicz, Mariola Marczak.

Współpraca: Alicja Daniluk-Jankowska. **Zdjęcia na I-IV str. okładki oraz na str. 1-3:** archiwum MRiRW, Fotolia, ©Pantherstock / Photogenica.

Redakcja: ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa; tel. (22) 623 11 75, (22) 623 20 68.

Łączność z czytelnikami: Biuro Prasowe MRiRW ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, e-mail: rzecznik.prasowy@minrol.gov.pl.

Wersja internetowa: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/opracowania-i- publikacje>; <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/biblioteka.html>;

ISSN 1233-9784. Podpisano do druku: 24 stycznia 2020 r.

Nakład: 8000 egz. **Druk:** Zakłady Graficzne TAURUS Roszkowscy Sp. z o.o., Kazimierów, ul. Zastawie 12, 05-074 Halinów.

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części, materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych, opublikowanych na stronach czasopisma, zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu.

Zabronione jest kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie materiałów graficznych, tj. ilustracji, rycin, zdjęć, itp.

ZASADY ZABEZPIECZANIA GOSPODARSTW UTRZYMUJĄCYCH ŚWINIE —

pozostających poza urzędowymi strefami zagrożenia i występowania ASF

ASF

ASF

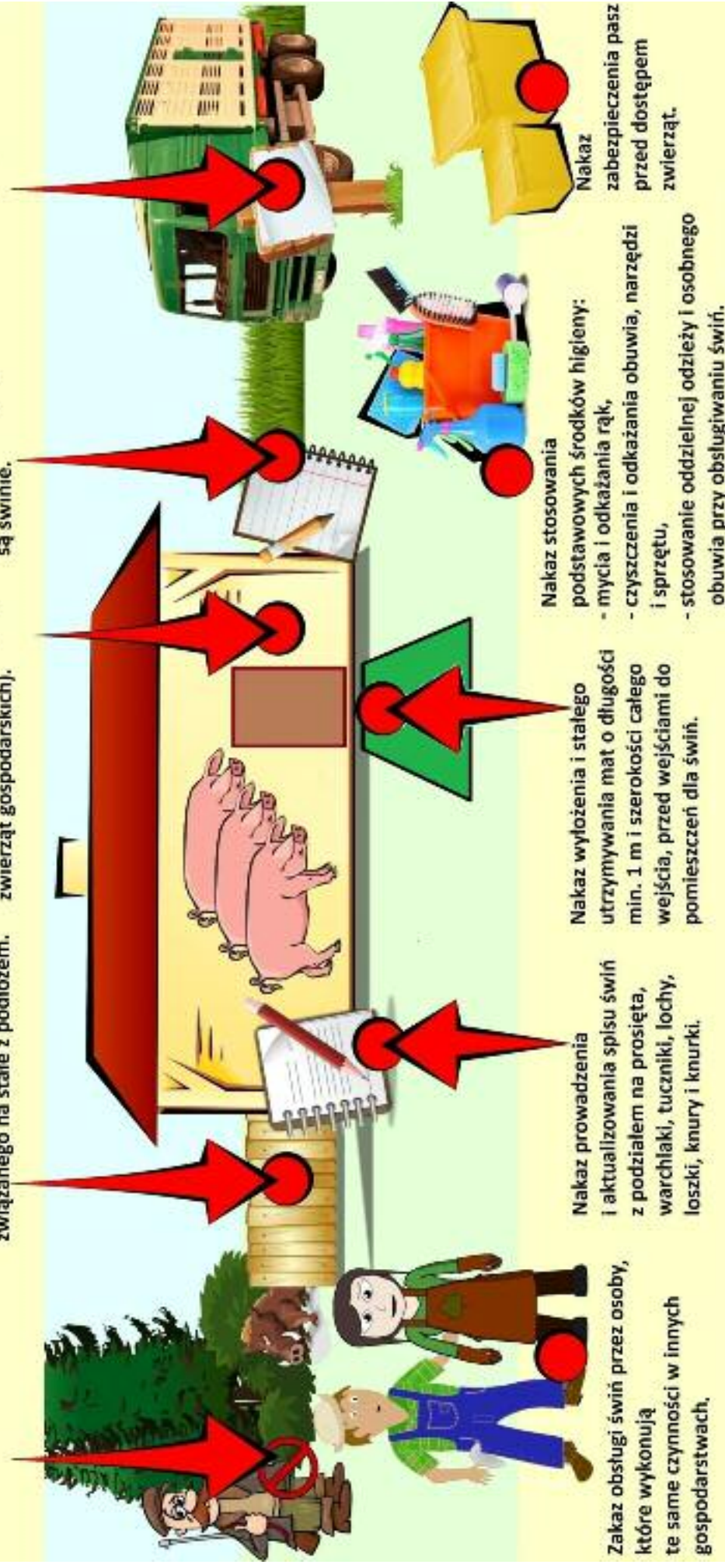
Zakaz obsługi świń przez osoby, które przed upływem 72 godzin uczestniczyły w polowaniu lub odłowię zwierząt łownych.

W przypadku utrzymywania świń w systemie otwartym, nakaz budowy podwójnego ogrodzenia wokół wybiegu (wysokość min. 1,5 m), związanego na stałe z podłożem.

Nakaz zabezpieczenia budynków przed dostępem innych zwierząt (osobne, zamknięte pomieszczenia, oddzielne wejścia, bez przejść do pomieszczeń dla innych kopytnych zwierząt gospodarskich).

Nakaz prowadzenia rejestru obecności wszystkich osób w pomieszczeniach, w których utrzymywane są świnie.

Nakaz prowadzenia rejestru wszystkich środków transportu do przewozu świń, wjeżdżających każdorazowo na teren gospodarstwa.

NOWY PROGRAM POMOCY!

Dotacje na inwestycje w nawadnianie gospodarstwa rolnego

Rolniku, jeśli chcesz zabezpieczyć swoje uprawy przed skutkami suszy, możesz ubiegać się o pomoc finansową na ten cel.

Wysokość wsparcia: do **100 tys. zł**

Wnioski przyjmują oddziały regionalne ARiMR, można je składać także za pośrednictwem biur powiatowych.

UWAGA! Planowane są cykliczne nabory.

Więcej informacji uzyskasz:

- w oddziałach regionalnych i biurach powiatowych ARiMR
- pod bezpłatnym numerem infolinii: 800 38 00 84
- info@arimr.gov.pl
- www.arimr.gov.pl